

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

**"ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ:
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ"**

Студента 2 курсу магістратури очної форми
навчання спеціальності 281 "Публічне управління
та адміністрування" освітньо-наукової програми
"Парламентаризм та парламентська діяльність"

Куяви Миколи Олександровича

Науковий керівник:

професор кафедри парламентаризму

Даниленко Лідія Іванівна, д.пед.н., професор

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі
немає запозичень із праць інших авторів без

відповідних посилань

Студент _____

(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри
парламентаризму від "22" _____ 04 _____ 2024р., протокол № 41

Завідувачка кафедри парламентаризму, доктор політичних наук, професор

Гошовська Валентина Андріївна _____

Київ - 2024

АНОТАЦІЯ

Куява М. Забезпечення політичної безпеки в Україні: організаційно-правовий аспект. – Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2024.

Дослідження присвячено проблемі забезпечення політичної безпеки в Україні, зосереджуючись на організаційно-правових аспектах. У розділі 1 розглянуто теоретичні засади політичної безпеки, включаючи наукові підходи до розуміння її структури та значення для суверенітету і стабільності країни. Автор також надає висновки до даного розділу.

У розділі 2 докладно проаналізовано організаційно-правові аспекти забезпечення політичної безпеки в Україні. Вивчено чинне законодавство і розглянуто функції та повноваження органів державного управління, зокрема ОДВ, ОМС, ПОВ, у контексті політичної безпеки. Зокрема, акцентується увага на ролі військових та правоохоронних органів у системі забезпечення політичної безпеки. Представлені висновки до цього розділу.

Розділ 3 висвітлює перспективи використання організаційно-правових аспектів для забезпечення політичної безпеки в Україні. Досліджено ефективні практики вітчизняних та міжнародних організацій у цьому контексті та розглянуто модель забезпечення політичної безпеки в умовах війни і повоєнної відбудови. Розділ завершено висновками, які підкреслюють ключові висновки та можливі напрями подальших досліджень.

Ключові слова: Політична безпека, організаційно-правовий аспект, суверенітет, органи державного управління, перспективи застосування, модель забезпечення політичної безпеки.

ANNOTATION

Kuyava M. Ensuring Political Security in Ukraine: Organizational and Legal Aspects. – Qualification Master's Thesis as a Manuscript.

Qualification Master's Thesis for the degree of higher education of the second (master's) level in the field of knowledge 28 "Public Administration and Administration," specialty 281 "Public Administration and Administration." – Educational and Scientific Institute of Public Administration and State Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, 2024.

The research is dedicated to the issue of ensuring political security in Ukraine, with a focus on organizational and legal aspects. In Chapter 1, theoretical foundations of political security are examined, including scientific approaches to understanding its structure and significance for the sovereignty and stability of the country. The author also provides conclusions for this chapter.

Chapter 2 thoroughly analyzes the organizational and legal aspects of ensuring political security in Ukraine. Current legislation is studied, and the functions and powers of state bodies, including ODV, OMS, POV, in the context of political security are discussed. Specifically, attention is drawn to the role of military and law enforcement agencies in the system of ensuring political security. Conclusions for this chapter are presented.

Chapter 3 highlights the prospects of utilizing organizational and legal aspects for ensuring political security in Ukraine. Effective practices of domestic and international organizations in this context are explored, and a model for ensuring political security in conditions of war and post-war reconstruction is

examined. The chapter concludes with findings that underscore key conclusions and potential directions for further research.

Key words: Political Security, organizational-legal aspect, sovereignty, state management bodies, application perspectives, political security model.

**СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ:**

УДК 342.56:355.4(477)

Микола Куява

Магістр кафедри парламентаризму, Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Mykola Kuyava

Master of the Department of Parliamentarism, Educational and Scientific Institute of Public Administration and State Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Лідія Даниленко, проф. кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	
1.1 Наукові підходи до розуміння структури та змісту політичної безпеки в теорії публічного управління.....	11
1.2 Роль та значення політичної безпеки для суверенітету і стабільності України.....	20
Висновки до першого розділу	27
РОЗДІЛ 2: ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	
2.1 Аналіз чинного законодавства в аспекті забезпечення політичної безпеки України.....	28
2.2 Функції та повноваження органів публічної влади у забезпеченні політичної безпеки.....	34
2.3 Військові та правоохоронні органи як складові системи забезпечення політичної безпеки.....	44
Висновки до другого розділу	51
РОЗДІЛ 3: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	
3.1 Врахування ефективних практик роботи вітчизняних та міжнародних організації в контексті забезпечення політичної безпеки.....	53
3.2 Модель забезпечення політичної безпеки в Україні в умовах війни і повоєнної відбудови.....	60
Висновки до третього розділу	73
ВИСНОВОК	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	76
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Політична нестабільність, втручання з боку інших держав, корупція та інші внутрішні проблеми можуть має великий вплив на здатність країни забезпечувати свою політичну безпеку. Дослідження організаційно-правового аспекту цього питання дозволяє виявити недоліки та прогалини в існуючих механізмах та запропонувати ефективні заходи для покращення ситуації.

Зокрема, у зв'язку з сучасними геополітичними викликами та загрозами, важливо здійснити адаптацію законодавства та організаційних структур для забезпечення ефективного опитування ситуації та прийняття необхідних стратегічних рішень для зміцнення політичної стабільності та суверенітету України. Дослідження вищезгаданих аспектів у контексті організаційно-правового підходу надасть підставу для розробки рекомендацій та реформ, спрямованих на покращення системи забезпечення політичної безпеки в країні.

Актуальність роботи полягає в необхідності ретельного вивчення та аналізу питань забезпечення політичної безпеки в Україні в організаційно-правовому аспекті. На фоні сучасного геополітичного середовища, в якому Україна зазнає впливу різноманітних внутрішніх та зовнішніх викликів, дослідження способів оптимізації політичної безпеки стає критично важливим завданням.

Метою магістерської роботи є обґрунтувати організаційно-правові засади політичної безпеки в Україні та розробити практичні рекомендації органів публічної влади.

Досягнення мети роботи можливе через вирішення таких **завдань**:

- систематизувати наукові підходи до розуміння сутність поняття «політична безпека» в теорії публічного управління;
- визначити роль та значення політичної безпеки для суверенітету та стабільності країни;

- здійснити аналіз стану сучасних загроз політичній безпеці України;
- дослідити функції та повноваження органів публічної влади у забезпеченні політичної безпеки;
- визначити перспективи застосування організаційно-правових аспектів забезпечення політичної безпеки в Україні
- розробити рекомендації публічним органам влади у забезпечення політичної безпеки в Україні в умовах війни і повоєнної відбудови.

Об'єктом дослідження є забезпечення політичної безпеки в Україні.

Предметом дослідження є організаційно-правовий аспект забезпечення політичної безпеки в Україні.

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної магістерської роботи використовувалися різноманітні теоретико-методологічні підходи. Серед них – загальнонаукові методи, такі як індукція, дедукція, синтез, аналіз, системний підхід, порівняння, індексний та графічний методи. Для досягнення мети використовували системний та міждисциплінарний підхід, а також методи термінологічного аналізу, порівняльного аналізу та прогнозування.

В роботі застосовувались також методи структурно-функціонального аналізу, індукції і дедукції, абстрагування і конкретизації, аналізу і синтезу, узагальнення тощо. Цей різноманітний підхід дозволив систематизувати та глибше вивчити аспекти організаційно-правового забезпечення політичної безпеки в Україні, враховуючи як внутрішній, так і міжнародний досвід.

Наукова новизна одержаних результатів. Робота вирізняється застосуванням комплексного підходу до вивчення проблеми, включаючи організаційні та правові аспекти забезпечення політичної безпеки в Україні. Це дозволило глибше розкрити сутність та взаємодію ключових компонентів системи.

Робота важливою мірою внесла вклад у розуміння організаційних структур та юридичних механізмів, що забезпечують політичну безпеку в

Україні, надаючи детальний аналіз чинного законодавства та функцій відповідальних органів. Дослідження також включає вивчення ефективних практик вітчизняних та міжнародних організацій у контексті політичної безпеки, що робить роботу більш контекстуалізованою та адаптованою до сучасних реалій.

У даній магістерській роботі запропоновано авторську модель політичної безпеки в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці нової моделі політичної безпеки України, яка враховує повоєнний план відновлення країни.

Апробація результатів дослідження. Результати роботи відображено у тезах:

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається з трьох розділів, які у свою чергу складаються з підрозділів. Робота містить, висновки, додатки та список використаних джерел, який налічує 47 найменувань. Загальний обсяг роботи налічує 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

1.1 Наукові підходи до розуміння структури та змісту політичної безпеки в теорії публічного управління

Розвиток цивілізації завжди супроводжувався необхідністю забезпечення безпеки. Дана концепція виявляється у науковій думці, корені якої сягають ще до часів античного світу. Питання, пов'язані з гуманізмом та безпекою, знаходилися у центрі уваги політико-правових учень Давнього Сходу, Греції, Риму, Середньовіччя, Нових і Новітніх часів. Хоча науковці мали відмінні погляди на сутність державотворчих процесів і розвитку держави і права, вони усвідомлювали безпеку як елемент державності, що був пов'язаний із гуманістичним підходом та правами людини.

Давньогрецькі мислителі, як ініціатори філософської, політичної та правової думки, встановили основи та визначили подальший розвиток ідей і концепцій безпеки особистості, суспільства та держави, які виходили за межі античності. В плані безпеки людей, що об'єднуються для спільного проживання та задоволення потреб, Платон визначав сутність держави, вказуючи: "постійно що-небудь потребуючи, багато людей збираються разом, щоб спільно жити й допомагати одне одному"[18].

Давньогрецький філософ-матеріаліст Епікур акцентував увагу на рівноправній ролі держави та суспільства як основних суб'єктів, що забезпечують безпеку. Він раціоналізував, що головною метою держави і суспільства є забезпечення взаємної безпеки людей, подолання взаємного страху та запобігання нанесенню шкоди одне одному [12, с. 32]. Цей підхід відображав його концепцію держави і права, розглядану як домовленість між людьми про спільний інтерес і взаємну безпеку.

З розвитком інституту права виникає розуміння його як важливого елементу легітимізації державних рішень у системі безпеки суспільства і держави. Голландський юрист Гуго Гроцій вважав, що виникнення права обумовлене потребою людей і націй у відчутті безпеки. За його словами, "життя людське таке, що повна безпека нам взагалі ніколи не доступна. Проти безпідставних побоювань слід покладатися на божественне правосуддя і забезпечувати безпеку, але не силовими методами" [10, с. 196]. Таким чином, віддавши перевагу правовим відносинам, Гроцій підкреслював їхню пріоритетність у гарантуванні безпеки громадян і держави.

Феномен безпеки, своєрідності його суб'єкт-об'єктних характеристик розглядалися в численних дослідженнях. Англійський філософ Т. Гоббс вперше розвинув теорію безпеки з погляду системного аналізу взаємодії людини, суспільства і держави, спрямованої на створення умов для виживання. За його думкою, безпека громадян є метою держави. Він розумів під забезпеченням безпеки не лише збереження існування, але й гарантування всіх благ життя, отриманих законною працею, що є безпечними та нешкідливими для держави. Важливим є і його трактування безпеки особистості, що включає збереження життя та забезпечення засобів для його безпечного збереження [8]. Сучасна безпекова теорія враховує цей концепт як складову соціогуманітарної безпеки.

Філософи XVII століття, розвиваючи ідеї Відродження, висловлювали свої погляди на місце проблем безпеки в державотворенні. Спіноза вважав, що безпека, прагнення до взаємодопомоги і добробуту є мотивами переходу до організованого суспільства. Згідно з його думкою, через відчуття небезпеки від індивідуального самовладу виникало безладдя в умовах додержавного стану, і лише демократія забезпечує мир і безпеку громадян [12, с. 76–78]. Відповідно до Ренесансу, мета держави полягає в

звільненні людей від страху, забезпеченні безпеки та використанні вільного розуму для сприяння гармонійному співіснуванню [20].

У сучасних теоріях гуманітарної безпеки духовні цінності особистості та суспільства вважаються фундаментом первинних сенсів соціального існування та вищим рівнем регуляції соціальних процесів у суспільстві, визнаючи їхню важливість у системі національної безпеки.

Феномен безпеки через призму соціальних та громадянських прав людини набув широкого визначення особливо в XVIII столітті. Жан Поль Марат, політичний діяч Великої французької революції, визнав право на особисту безпеку, свободу та власність як природні та громадянські права людини. Він розглядав особисту безпеку як ключовий аспект, що звільняє від страху будь-якого утискання, розкриваючи через це громадянські права. Ці права включають особисту свободу, що дозволяє вільно використовувати фізичні та моральні здібності, а також власність для насолодження різними благами, що дозволяє людині насолоджуватись тим, що вона володіє. Важливим аспектом є його погляд на роль різних суб'єктів у забезпеченні безпеки. Так, політичний корпус не може існувати без влади, що гарантує свою безпеку, тоді як виконавча влада відповідає за забезпечення безпеки держави та її захист. Щодо судової влади, Марат вважав, що їй доручено розслідування справ, пов'язаних з порушенням законів, що підтримують безпеку і спокій [14, с. 11–54].

Декларація незалежності США 1776 року, відома як історичний документ, синтезує ідеї філософії епохи Просвітництва. Томас Джефферсон, автор декларації, визначив невід'ємні права людини - життя, свобода і прагнення до щастя. За цими принципами формулюються принципи уряду, який має за завдання забезпечувати ці права. Якщо ж уряд стає загрозою цільовому виконанню цих прав, то народ має право на зміну або знищення уряду і створення нового, спрямованого на забезпечення безпеки та щастя народу.

Щодо інституціоналізації поняття безпеки, Декларація прав людини і громадянина Франції 1789 року, що її авторами стали Лафает, Мірабо, Муньє, Дюпор, відображає природно-правову концепцію і закріплює природні права людини та громадянина, такі як свобода, власність, безпека та опір пригніченню.

Традиційний перелік індивідуальних свобод, які розглядаються у ліберальній ідеології, включає безпеку особистості, свободу пересування, свободу совісті, слова та друку. Герберт Спенсер, філософ і соціолог, вбачав у поліпшенні соціальної організації в державі зростаючу роль центральної влади в забезпеченні особистої безпеки індивідів [19, с. 165]. Сучасні дослідження євроінтеграційних процесів підкреслюють, що принципи ліберальної ідеології були закладені в основу створення та розвитку Європейського Союзу, де дипломатія є основою спільної зовнішньої та безпекової політики, а головною метою залишається забезпечення миру, поваги до прав людини та засадничих свобод.

Отже, аналіз філософських теорій свідчить про те, що розвиток уявлень про державу та право відбувався на фундаменті розуміння поняття "безпека". Визначення поняття "безпека" у словнику від 1190 року як стану спокою душі та захищеності від будь-якої небезпеки поширюється та усвідомлюється як загальне благо і мета держави особливо в XVII–XVIII століття у країнах Західної Європи.

Переосмислення концепції безпеки та її застосування для визначення стану окремої особи, суспільства і держави пов'язане з руйнівними наслідками війн і революцій, які виникли в Європі у XIX–XX століттях. У процесі еволюції поняття безпеки розкривається в інституційному вимірі і отримує більш широке розуміння, ніж просто стан спокою і відсутність небезпеки чи загрози. Поняття безпеки також включає наявність інститутів, які спрямовані на забезпечення потреби людини, суспільства і держави у

безпеці. Ці інститути включають в себе органи влади та право, громадянське суспільство та економічні, соціальні, політичні та інші умови.

Фактично, ми маємо системне уявлення про безпеку як соціальний, політичний і філософський феномен, яке уособлює різні аспекти, включаючи права людини, суспільство, державу та управління. Історичні концепції безпеки поклали основу для подальших досліджень цього явища.

У процесі формування сучасної термінологічної системи та категорії "безпека", дослідники застосовують різноманітні аспекти обґрунтування безпеки в соціальних, гуманітарних, військових і інших науках. Зокрема, політологічні підходи розглядають безпеку як діяльність людей, суспільства, держави та світового співтовариства з виявлення, запобігання, послаблення, усунення і відвернення загроз, здатних завдати шкоду їхнім інтересам та цінностям [39].

Засновники концепції безпеки як цінності (біхевіористи) визначають її як стан відсутності загроз базовим цінностям суспільства, що відбивається в об'єктивному і суб'єктивному планах. Інший підхід, представлений школою політичного реалізму, базується на розумінні національної безпеки через призму національних інтересів, де сила, включаючи військову, має важливе значення.

Отже, сучасні дослідники розглядають безпеку як феномен, що включає в себе різноманітні аспекти і визначається через цінності, інтереси та суб'єктивне сприйняття загроз і небезпек.

Політична безпека є одним із ключових елементів національної безпеки, яка включає в себе безпеку політичної системи, державних інститутів, політичних процесів та особистої безпеки громадян. У теорії публічного управління політична безпека розглядається як стан захищеності політичної системи від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Структура політичної безпеки може бути представлена в ієрархічному вигляді, що включає в себе такі рівні:

- Глобальний рівень. На цьому рівні політична безпека забезпечується міжнародною системою безпеки, яка включає в себе міжнародне право, міжнародні організації та систему колективної безпеки.
- Наднаціональний рівень. На цьому рівні політична безпека забезпечується наднаціональними організаціями, такими як Європейський Союз або Організація Північноатлантичного договору.
- Національний рівень. На цьому рівні політична безпека забезпечується державою, яка має суверенітет у сфері національної безпеки.
- Регіональний рівень. На цьому рівні політична безпека забезпечується регіональними організаціями, такими як Європейський Союз або Організація з безпеки та співробітництва в Європі.
- Локальний рівень. На цьому рівні політична безпека забезпечується місцевими органами влади [25].

Зміст політичної безпеки визначається такими елементами:

- Суверенітет. Суверенітет є основним елементом політичної безпеки, який гарантує державі незалежність і право самостійно визначати свою політику.
- Стабільність політичної системи. Стабільність політичної системи є важливою умовою політичної безпеки, яка забезпечується ефективним функціонуванням державних інститутів і законністю.
- Захист прав і свобод людини. Захист прав і свобод людини є важливою складовою політичної безпеки, яка забезпечується верховенством права і дотриманням міжнародних стандартів у галузі прав людини.
- Стабільність економічної системи. Стабільність економічної системи є важливим фактором політичної безпеки, яка забезпечується

ефективним управлінням економікою і соціальним захистом населення.

- Захист навколишнього середовища. Захист навколишнього середовища є важливою складовою політичної безпеки, яка забезпечується сталим розвитком і охороною довкілля [10].

Наукові підходи до розуміння структури та змісту політичної безпеки в теорії публічного управління включають різноманітні перспективи та дослідження в галузі публічного управління. Різні дослідники публічного управління розглядають політичну безпеку як складову сфери управління, що впливає на стабільність та ефективність суспільства. Давайте розглянемо деякі думки різних вчених з публічного управління.

Різні дослідники публічного управління по-різному розуміють структуру і зміст політичної безпеки. Так, наприклад, О.М. Колодій вважає, що політична безпека є станом захищеності політичної системи від зовнішніх і внутрішніх загроз, які можуть порушити її функціонування і привести до зміни влади.

А. Макаров визначає політичну безпеку як стан захищеності політичної системи від загроз, які можуть завдати шкоди її основним інтересам, таким як суверенітет, незалежність, цілісність, стабільність і розвиток [30].

І. Лукашук розглядає політичну безпеку як стан захищеності політичної системи від загроз, які можуть призвести до порушення її законного функціонування, зміни політичного режиму або втрати державою суверенітету [16].

У своїх дослідженнях О. Петренко акцентує на тому, що політична безпека пов'язана із забезпеченням стабільності політичних інститутів, а також з реалізацією стратегій управління для запобігання можливим загрозам політичній системі. Публічне управління, за його думкою,

повинно бути спрямоване на розробку та впровадження ефективних стратегій політичної безпеки [30].

М. Іванов визначає політичну безпеку як результат успішного впровадження стратегій та заходів публічного управління. Він стверджує, що ключовим аспектом є розуміння потреб суспільства та вчасна реакція на зміни, що дозволяє підтримувати стабільність політичної системи.

А. Кравченко в своїх дослідженнях звертає увагу на важливість взаємодії між різними рівнями управління в контексті забезпечення політичної безпеки. З його точки зору, публічне управління повинно допомагати в узгодженні дій різних суб'єктів управління для досягнення загальних політичних цілей [7].

С. Горбачева розглядає політичну безпеку як результат взаємодії не лише державних, а й недержавних структур. Вона вказує на важливість включення громадянського суспільства та інших соціальних акторів у процес публічного управління з метою запобігання та управління можливими загрозами [18].

І. Сидоренко розвиває ідею того, що публічне управління повинно бути орієнтоване на розробку та реалізацію стратегій попередження конфліктів та забезпечення політичної стабільності. Вона підкреслює важливість управлінської діяльності як засобу досягнення політичної безпеки [16].

Дж. Макрінолд зазначав, що політична безпека означає захист державних інститутів від внутрішніх та зовнішніх загроз.

У свою чергу, за підходом Дж. Хоупа політична безпека означає стабільність політичних систем, що дозволяє їм ефективно функціонувати [42].

Загалом, дослідники публічного управління вказують на те, що структура та зміст політичної безпеки визначаються не лише діяльністю державних структур, але й ефективністю взаємодії різних рівнів

управління, громадянського суспільства та інших акторів. Публічне управління в цьому контексті грає ключову роль у розробці та впровадженні стратегій для забезпечення політичної стабільності та ефективності системи управління.

Наукові підходи до розуміння структури та змісту політичної безпеки в теорії публічного управління відображають різні перспективи та дослідження в галузі публічного управління. Різні дослідники публічного управління розглядають політичну безпеку як складову сфери управління, що впливає на стабільність та ефективність суспільства.

Загалом, дослідники публічного управління вказують на те, що структура та зміст політичної безпеки визначаються не лише діяльністю державних структур, але й ефективністю взаємодії різних рівнів управління, громадянського суспільства та інших акторів. Публічне управління в цьому контексті грає ключову роль у розробці та впровадженні стратегій для забезпечення політичної стабільності та ефективності системи управління.

Важливо, щоб публічне управління було спрямоване на запобігання виникненню загроз політичній безпеці, а не лише на реагування на них. Для цього необхідно проводити постійний моніторинг політичної ситуації, розробляти сценарії можливих загроз і розробляти стратегії реагування на них.

1.2 Роль та значення політичної безпеки для суверенітету і стабільності України

Сучасна реальність ставить перед кожною країною низку викликів, і важливою умовою успішного функціонування держави є забезпечення політичної безпеки. Для України, яка переживає складний період трансформації та високого ступеня геополітичної напруженості, це стає особливо актуальним питанням.

Безпека є однією з найважливіших потреб суспільства і необхідною умовою його функціонування. Вона встановлює основи для забезпечення стабільності, розвитку і благополуччя як для громадянина, так і для держави в цілому. Українське суспільство завжди було свідомим важливості збереження території Батьківщини для нащадків. Це завдання залишалося актуальним протягом всього історичного періоду і переживало різні виклики та перешкоди. Не виключено, що сьогодні українці прагнуть збереження своїх культурних, історичних, економічних та політичних інтересів на своїй території [9].

Ці дії стають важливими для забезпечення майбутнього процвітання держави та її народу. Однак різноманітні конфлікти між країнами в їх межах несуть серйозні наслідки, зокрема порушення норм міжнародного права, загрози національній та глобальній безпеці, людські трагедії та економічні втрати. Зростання рівня глобалізації та технологічних досягнень призводить до все більшої залежності країн одна від одної. Тому питання політичної безпеки стає дедалі складнішим і потребує уважної уваги та співпраці між державами.

В сучасному світі, коли держави стикаються з різноманітними викликами та загрозами, розгляд ролі та значення політичної безпеки для суверенітету і стабільності України не повинен обмежуватися лише політичними аспектами. Ширший контекст національної безпеки включає різні сфери, такі як економічна, соціальна, військова та інші. Розглядаючи

взаємозв'язок політичної та національної безпеки, можемо краще зрозуміти, як ці аспекти співпрацюють для забезпечення стійкості та захищеності держави.

Політична безпека визначається, перш за все, здатністю політичної системи забезпечувати стабільність та функціонування, захищаючи її від внутрішніх та зовнішніх загроз. Однак, в контексті національної безпеки, політичні рішення тісно пов'язані з економічною та соціальною дійсністю держави. Економічна безпека визначається стійкістю економічного розвитку, забезпеченням прозорих і ефективних інституцій, а також раціональним використанням ресурсів.

Сучасні конфлікти та загрози також демонструють важливість військової складової національної безпеки. Забезпечення обороноздатності та захисту територіальної цілісності є важливим аспектом національної безпеки. Політична безпека у тісному взаємозв'язку з військовою безпекою сприяє зміцненню суверенітету держави та утриманню зовнішніх загроз.

Україна, яка стоїть перед викликами та напругою на світовій арені, повинна гнучко взаємодіяти між політичною, економічною та військовою безпекою для забезпечення стійкості і незалежності. Забезпечення стабільності та суверенітету України вимагає вдумливого та комплексного підходу до вирішення проблем на всіх рівнях діяльності держави.

На сьогодні поняття безпеки особливо потребує ретельного вивчення, оскільки воно відіграє важливу роль у функціонуванні суспільства та є його фундаментальною цінністю. З огляду на це, надзвичайно важливо зосередити увагу на розумінні поняття національної безпеки, для чого звернемося, передусім, до вітчизняного законодавства.

Не менш важливим, на наш погляд, є те, що політична безпека включає широкий спектр аспектів, враховуючи військову безпеку, політичну стабільність, економічну безпеку, енергетичну безпеку, кібербезпеку, безпеку засобів масової інформації, безпеку критичної

інфраструктури, боротьбу з тероризмом, злочинністю, збройними конфліктами, пандеміями та іншими загрозами.

Під час становлення та існування незалежної України домінував спрощений підхід до ідентифікації загроз та цілісності території країни. Це було пов'язано з кількома факторами, такими як: низький рівень свідомості та розвитку національної безпеки в Україні на початку незалежності; невизначені економічні умови, які ускладнювали проведення необхідних заходів з підвищення безпеки; недостатньо розвинена система військової та політичної безпеки, а також недостатнє фінансування цих сфер; відсутність розвиненої системи інформаційної безпеки, що не дозволяла належним чином відстежувати та аналізувати загрози та небезпеку; політична нестабільність та відсутність єдиної стратегії з питань національної безпеки [3].

Неменш важливим є аналіз політиків щодо цих загроз, прийняття заходів щодо їхньої нейтралізації. У результаті склалося фрагментарне уявлення про загрози. Цей недолік призвів до ситуації, в якій заходи, які вживалися державою, були спрямовані проти окремих загроз, а реальна небезпека виникала в іншому напрямку [5, с. 32]. Ці фактори зумовили той факт, що під час створення та існування незалежної України було складно визначити всі можливі загрози та небезпеки, які могли стати причиною порушення територіальної цілісності держави.

Політична безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки України. Вона забезпечує суверенітет і територіальну цілісність держави, стабільність політичної системи, захист прав і свобод людини, а також економічний розвиток:

- суверенітет є основою політичної безпеки будь-якої держави. Він передбачає, що держава є незалежною в прийнятті рішень у внутрішній і зовнішній політиці, а також має право на власну систему безпеки. У разі порушення суверенітету, держава втрачає контроль

над своїми внутрішніми і зовнішніми справами, що може призвести до її занепаду або навіть розпаду.

- територіальна цілісність є невід'ємною частиною суверенітету. Вона передбачає, що держава має право на свій власний територіальний простір, який не може бути змінений без її згоди. Порушення територіальної цілісності держави може призвести до її ослаблення і втрати міжнародного авторитету.
- політична стабільність є важливим фактором економічного розвитку. Вона передбачає, що в державі існує стійка політична система, яка забезпечує верховенство права, дотримання прав і свобод людини, а також відсутність конфліктів і потрясінь. Порушення політичної стабільності може призвести до економічного спаду, соціальних заворушень і навіть громадянської війни.
- захист прав і свобод людини є невід'ємною частиною демократичної держави. Він передбачає, що всі громадяни мають рівні права і свободи, які гарантуються законом. Порушення прав і свобод людини може призвести до соціальної напруженості і дестабілізації політичної ситуації.
- економічний розвиток є важливим фактором зміцнення політичної безпеки. Він забезпечує зростання добробуту населення, зниження соціальної напруженості і підвищення рівня довіри до влади. Порушення економічного розвитку може призвести до соціальних протестів і навіть революції [33].

У сучасних умовах, в умовах зростання геополітичних загроз, забезпечення політичної безпеки є особливо важливим для України. Вона має враховувати зовнішні і внутрішні загрози, що можуть поставити під загрозу її суверенітет, територіальну цілісність, політичну стабільність і економічний розвиток.

Розуміння "політичної безпеки" є характерним для демократичного суспільства та демократичних держав. Оцінюється як захист інтересів суспільства та кожного індивіда, що складає населення держави. Основна мета полягає в забезпеченні безпеки кожній особі та суспільству в цілому як умовою його існування. Таким чином, забезпечення національної безпеки повинно розглядатись як основна функція сучасної держави [6, с. 146], що здійснюється у контексті демократичних цінностей, прав людини та законності. Важливо збалансувати цю мету з іншими важливими цілями, такими як захист прав і свобод людини.

У цьому контексті важливо, щоб держава діяла в межах закону та поважала права громадян. Це означає, що заходи, спрямовані на забезпечення політичної безпеки, повинні бути обґрунтованими, пропорційними та відповідати принципам правової держави, не порушуючи основні цінності та принципи справедливості. Для забезпечення такого збалансованого підходу до політичної безпеки та захисту прав людини важливо, щоб державні та правоохоронні органи діяли відповідно до закону, дотримувалися прозорості та незалежності. Крім того, механізми контролю та нагляду повинні належним чином розвиватися для уникнення зловживань у сфері захисту прав громадян. Безперечно, це сприятиме створенню сильного та стабільного суспільства, в якому політична безпека та захист прав людини взаємно підтримуватимуть один одного.

Для забезпечення політичної безпеки України необхідно:

- створити ефективну систему національної безпеки, яка б могла протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам;
- забезпечити верховенство права і дотримання прав і свобод людини;
- підвищити рівень довіри до влади;
- сприяти економічному розвитку і соціальній стабільності [21].

Забезпечення політичної безпеки є важливим завданням для України. Воно є запорукою її суверенітету, територіальної цілісності, стабільності і розвитку.

Національна безпека та політична безпека є двома поняттями, які, не зважаючи на певні відмінності, часто використовуються як синоніми, оскільки обидві вони стосуються захисту інтересів держави в умовах загроз і викликів. З точки зору політичної безпеки, ключовою є стабільність політичної системи, збереження конституційного ладу, забезпечення правової дії владних інститутів та дотримання принципів демократії. Це стає можливим завдяки ефективному управлінню, взаємодії між різними гілками влади та захисту від загроз ззовні та всередині, які можуть виникнути через політичні чи ідеологічні розбіжності.

Однак політична безпека не обмежується лише внутрішніми аспектами. Вона також включає в себе зовнішні виклики, такі як дипломатичні відносини, геополітичні амбіції, економічна безпека тощо. Таким чином, національна безпека стає синонімом політичної безпеки, коли обидва поняття взаємодіють для забезпечення стійкості, захисту інтересів та ефективного управління.

Національна безпека та політична безпека є тісно пов'язаними концепціями, які взаємодіють для забезпечення сталості та захищеності держави. Політична безпека, в свою чергу, є важливим елементом національної безпеки, який охоплює як внутрішні, так і зовнішні виклики, сприяючи вирішенню політичних, економічних та соціальних завдань. Таким чином, можна стверджувати, що національна безпека і політична безпека, в суті, є синонімами, оскільки обидві спрямовані на забезпечення безпеки та ефективного функціонування держави [27].

У подальших розважаннях про роль та значення політичної безпеки для України важливо враховувати не лише внутрішні аспекти політичної системи, але й взаємодію з іншими складовими національної безпеки. Лише

такий комплексний підхід дозволить країні ефективно ставитися до сучасних викликів і зберігати свою стійкість та суверенітет.

Отже, розгляд ролі та значення політичної безпеки для України включає багатоаспектний підхід, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні фактори. Забезпечення стійкості політичного середовища, захист суверенітету та ефективна взаємодія на міжнародній арені є ключовими елементами, які сприяють суспільному розвитку та зміцненню України в сучасному світі.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

У розділі 1 було розглянуто різні аспекти політичної безпеки, зокрема в контексті сучасних тенденцій та викликів. Висновок даного розділу дозволяє сформулювати основні висновки та підсумки.

Відзначаючи значення політичної безпеки, можна визначити, що це комплексний концепт, який охоплює не лише внутрішні аспекти функціонування держави, а й її відносини з міжнародним співтовариством. Політична безпека визначається здатністю держави ефективно реагувати на виклики та зберігати свою незалежність та суверенітет.

Актуальність теми політичної безпеки підкреслюється сучасними геополітичними подіями, де загострення конфліктів, кіберзагрози, інформаційна війна стають частиною загального політичного ландшафту. Забезпечення політичної стабільності та відповідна реакція на нові виклики є завданням важливим для будь-якої сучасної держави.

Основні принципи та завдання політичної безпеки визначаються потребою у внутрішній стабільності, адекватності реакцій на зовнішні загрози, ефективній міжнародній співпраці та захисту прав і свобод громадян. Розуміння цих аспектів допомагає будувати комплексні стратегії для забезпечення політичної безпеки та суверенітету держави в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз чинного законодавства в аспекті забезпечення політичної безпеки України

В Україні законодавство в аспекті забезпечення політичної безпеки базується на Конституції України, яка визначає основи державного ладу, права і свободи людини і громадянина, а також повноваження органів державної влади в сфері забезпечення безпеки.

Крім Конституції, важливими нормативно-правовими актами, що регулюють забезпечення політичної безпеки України, є:

- Закон України "Про основи національної безпеки України"
- Стратегія національної безпеки України
- Закон України "Про оборону України"
- Закон України "Про національну поліцію"
- Закон України "Про Службу безпеки України"
- Закон України "Про контррозвідувальну діяльність" [14]

Ці нормативно-правові акти закріплюють правові основи забезпечення політичної безпеки України, а також передбачають заходи, спрямовані на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці.

Розглянемо кілька конкретних прикладів законодавчих норм, що забезпечують політичну безпеку України:

Закон України "Про основи національної безпеки України" визначає, що політична безпека України є складовою частиною національної безпеки України і забезпечується шляхом:

- захисту суверенітету і територіальної цілісності України;
- забезпечення стабільності політичної системи України;
- захисту прав і свобод людини і громадянина;
- забезпечення економічного розвитку України [7].

Стратегія національної безпеки України визначає основні загрози політичній безпеці України, а також заходи, спрямовані на їх протидію.

Серед основних загроз політичній безпеці України стратегія називає:

- геополітичні загрози, пов'язані з активізацією Російської Федерації в регіоні;
- інформаційні загрози, пов'язані з поширенням дезінформації та пропаганди;
- економічні загрози, пов'язані з можливим тиском на економіку України з боку росії або інших країн [1].

Закон України "Про оборону України" визначає, що оборона України є одним із гарантів її суверенітету і територіальної цілісності, а також забезпечується шляхом:

- створення та розвитку Збройних Сил України;
- забезпечення обороноздатності України;
- проведення оборонної політики України [1].

Закон України "Про національну поліцію" визначає, що національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує безпеку громадян, захист їх прав і свобод, інтересів суспільства і держави. У межах своєї компетенції національна поліція здійснює заходи, спрямовані на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України.

Закон України "Про Службу безпеки України" визначає, що Служба безпеки України є правоохоронним органом спеціального призначення,

який забезпечує державну безпеку України. У межах своєї компетенції Служба безпеки України здійснює заходи, спрямовані на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України.

Закон України "Про контррозвідувальну діяльність" визначає, що контррозвідувальна діяльність є системою заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, припинення та розкриття діяльності, яка становить загрозу національній безпеці України. У межах своєї компетенції органи контррозвідки здійснюють заходи, спрямовані на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України.

Закон України "Про вибори народних депутатів України" визначає правові основи проведення виборів народних депутатів України, а також встановлює гарантії свободи виборів. Цей закон є важливим для забезпечення стабільності політичної системи України та недопущення незаконного втручання в політичний процес [38].

Закон України "Про політичні партії в Україні" визначає правовий статус політичних партій в Україні, а також встановлює правила їх створення та діяльності. Цей закон є важливим для забезпечення демократичного розвитку політичної системи України та захисту прав і свобод громадян.

Закон України "Про державну службу" визначає правові основи державної служби в Україні, а також встановлює вимоги до осіб, які претендують на зайняття державних посад. Цей закон є важливим для забезпечення ефективності державного управління та протидії корупції.

Закон України "Про доступ до публічної інформації" гарантує право громадян на доступ до публічної інформації, яка є важливим фактором для забезпечення прозорості і підзвітності влади [12].

Закон України "Про інформаційну безпеку України" визначає правові основи забезпечення інформаційної безпеки України, а також встановлює заходи, спрямовані на протидію інформаційним загрозам.

Законодавство України передбачає широкий спектр заходів, спрямованих на забезпечення політичної безпеки України.

До основних законодавчих заходів щодо забезпечення політичної безпеки України можна віднести:

- Забезпечення суверенітету і територіальної цілісності України. Ці заходи передбачають розвиток Збройних Сил України, формування системи протиповітряної оборони, а також розвиток оборонної промисловості.
- Забезпечення стабільності політичної системи України. Ці заходи передбачають розвиток демократичних інститутів, захист прав і свобод людини, а також протидію політичному радикалізму.
- Захист прав і свобод людини. Ці заходи передбачають забезпечення верховенства права, дотримання міжнародних стандартів прав людини, а також протидію дискримінації та корупції.
- Забезпечення економічного розвитку України. Ці заходи передбачають проведення економічних реформ, розвиток малого і середнього бізнесу, а також підвищення рівня життя населення [5].

Законодавство України в аспекті забезпечення політичної безпеки є досить розвиненим і забезпечує правові основи для протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України. Однак, для ефективного забезпечення політичної безпеки України необхідно забезпечити належне виконання вимог законодавства, а також посилити співробітництво між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством.

Ось кілька конкретних заходів, які можуть бути вжиті для підвищення ефективності законодавства в аспекті забезпечення політичної безпеки України:

- Посилення контролю за виконанням вимог законодавства. Це може бути досягнуто шляхом створення ефективної системи моніторингу

та контролю за виконанням законодавства, а також шляхом посилення відповідальності за порушення законодавства.

- Посилення співпраці між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством. Це може бути досягнуто шляхом створення ефективних механізмів співпраці між цими суб'єктами, а також шляхом підвищення рівня довіри між ними.
- Внесення змін до законодавства. Це може бути необхідно для вдосконалення правових основ забезпечення політичної безпеки України, а також для підвищення ефективності заходів [26].

Посилення контролю за виконанням вимог законодавства є важливим кроком для підвищення ефективності законодавства в аспекті забезпечення політичної безпеки України. Це може бути досягнуто шляхом створення ефективної системи моніторингу та контролю за виконанням законодавства, а також шляхом посилення відповідальності за порушення законодавства.

Для створення ефективної системи моніторингу та контролю за виконанням законодавства необхідно забезпечити ефективне взаємодія між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством. Органи державної влади повинні надавати органам місцевого самоврядування та громадянському суспільству доступ до інформації про стан виконання законодавства, а органи місцевого самоврядування та громадянське суспільство повинні надавати органам державної влади інформацію про порушення законодавства.

Для посилення відповідальності за порушення законодавства необхідно внести зміни до законодавства, які передбачають більш суворі санкції за порушення законодавства в аспекті забезпечення політичної безпеки України.

Посилення співпраці між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством є важливим фактором для підвищення ефективності законодавства в аспекті забезпечення політичної безпеки України. Така співпраця може сприяти обміну інформацією та досвідом, а також підвищенню рівня довіри між цими суб'єктами.

Для посилення співпраці між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством необхідно створити ефективні механізми співпраці між цими суб'єктами. Такі механізми можуть включати в себе створення спільних робочих груп, проведення спільних заходів, а також обмін інформацією та досвідом.

Внесення змін до законодавства може бути необхідно для вдосконалення правових основ забезпечення політичної безпеки України, а також для підвищення ефективності заходів, спрямованих на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України. Внесення змін до законодавства може передбачати вдосконалення визначення поняття "політична безпека", а також закріплення нових заходів, спрямованих на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України [28].

Законодавство України в аспекті забезпечення політичної безпеки є досить розвиненим і забезпечує правові основи для протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам політичній безпеці України. Однак, для ефективного забезпечення політичної безпеки України необхідно забезпечити належне виконання вимог законодавства, а також посилити співробітництво між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством.

2.2 Функції та повноваження ОДВ, ОМС, ПОВ у забезпеченні політичної безпеки

В сучасному світі, де виклики політичної безпеки набувають все більшого значення, розуміння та ефективна реалізація функцій та повноважень органів державної влади (ОДВ), органів місцевого самоврядування (ОМС) та правоохоронних відомств (ПОВ) стають стратегічно важливими. У цьому контексті важливо розглянути, як саме ці структури спільно допомагають забезпечити політичну стабільність та безпеку в державі. Розгортаючи тему "Функції та повноваження ОДВ, ОМС, ПОВ у забезпеченні політичної безпеки," ми звернемося до ключових аспектів їхньої взаємодії та визначимо роль кожної структури в забезпеченні цього важливого аспекту життя держави.

Органи державної влади (ОДВ) виступають у ролі основного регулятора та координатора політичної системи. Вони призначені для прийняття та виконання рішень, спрямованих на забезпечення політичної стабільності та захист суверенітету. Функції ОДВ включають формування та виконання законодавчої бази, здійснення зовнішньої політики, контроль за виконанням законів, забезпечення прав та свобод громадян.

Органи державної влади (ОДВ) є важливим суб'єктом, який здійснює заходи, спрямовані на забезпечення політичної безпеки України. ОДВ здійснюють широкі повноваження у сфері забезпечення політичної безпеки, зокрема:

- Забезпечення дотримання конституційного ладу України. Ця функція є однією з основних функцій ОДВ і спрямована на протидію будь-яким спробам підриву конституційного ладу України або встановлення авторитарного режиму.
- Захист прав і свобод людини і громадянина. Ця функція є важливою для забезпечення демократичного розвитку політичної системи України та недопущення обмеження прав і свобод людини.

- Проведення економічних реформ, які сприяють економічному розвитку України. Економічний розвиток є важливим фактором політичної стабільності в Україні.
- Проведення соціальних реформ, які сприяють соціальній стабільності в Україні. Соціальна стабільність є важливою умовою політичної стабільності.
- Розвиток громадянського суспільства. Громадянське суспільство є важливим фактором політичної стабільності в Україні [35].

ОДВ здійснюють заходи, спрямовані на запобігання будь-яким спробам підриву конституційного ладу України або встановлення авторитарного режиму. Ці заходи включають:

- Проведення розслідувань щодо діяльності осіб та організацій, які проводять підривну діяльність проти конституційного ладу України.
- Забезпечення безпеки проведення виборів та референдумів.
- Забезпечення безпеки діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.
- Забезпечення безпеки діяльності громадських організацій та рухів, які є прихильниками демократичного розвитку України.
- Захист прав і свобод людини і громадянина [2].

ОДВ здійснюють заходи, спрямовані на захист прав і свобод людини і громадянина, зокрема:

- Забезпечення безпеки учасників мирних акцій протесту.
- Забезпечення безпеки діяльності правозахисних організацій.
- Проведення розслідувань щодо випадків порушення прав і свобод людини і громадянина [24].

ОДВ здійснюють заходи, спрямовані на проведення економічних реформ, які сприяють економічному розвитку України, зокрема:

- Забезпечення безпеки діяльності підприємств та організацій, які є важливими для економічного розвитку України.
- Забезпечення безпеки проведення приватизації державних підприємств.
- Забезпечення безпеки діяльності фінансових установ [24].

ОДВ здійснюють заходи, спрямовані на проведення соціальних реформ, які сприяють соціальній стабільності в Україні, зокрема:

- Забезпечення безпеки діяльності соціальних служб.
- Забезпечення безпеки діяльності підприємств та організацій, які забезпечують соціальне забезпечення населення.
- Проведення розслідувань щодо випадків порушення соціальних прав громадян.
- Розвиток громадянського суспільства [24]

ОДВ здійснюють заходи, спрямовані на розвиток громадянського суспільства, зокрема:

- Підтримка діяльності громадських організацій та рухів, які сприяють розвитку демократичних процесів в Україні.
- Проведення інформаційно-просвітницьких заходів з метою підвищення рівня громадянської свідомості населення.

ОДВ є важливим суб'єктом, який здійснює заходи, спрямовані на забезпечення політичної безпеки України. ОДВ здійснюють широкий спектр заходів у сфері забезпечення дотримання конституційного ладу України, захисту прав і свобод людини і громадянина, проведення економічних реформ, проведення соціальних реформ та розвитку громадянського суспільства [8].

Органам місцевого самоврядування (ОМС) відводиться значна роль у забезпеченні політичної безпеки на місцевому рівні. Органи масової комунікації (ОМС) в сучасному світі відіграють важливу роль у формуванні

та впливі на політичну безпеку суспільства. Політична безпека стає основною складовою стабільності та розвитку країни, і ОМС, як носії інформації, мають визначені функції та повноваження у забезпеченні цього важливого аспекту життя суспільства.

Однією з ключових функцій ОМС в контексті політичної безпеки є інформаційне оповіщення громадськості. Забезпечення акуратної, об'єктивної та доступної інформації про політичні події дозволяє суспільству свідомо визначати свою позицію та реагувати на виклики часу. ОМС повинні нести відповідальність за достовірність та об'єктивність подання інформації, що є запорукою формування інформованого громадянського суспільства.

Крім того, ОМС виконують функцію просвітництва в політичній сфері. Шляхом аналізу та експертного коментування подій, вони сприяють формуванню критичного мислення громадян та надають інструменти для аналізу та розуміння складних політичних процесів. Це сприяє не лише розвитку політичної культури, але і створює умови для залучення громадян до активної участі в політичному житті країни [45].

ОМС також виконують роль фільтрації та модерації інформації, спрямованої на громадянське суспільство. Спроможність розрізнати надійні джерела від непідтверджених чуток є важливою для запобігання поширенню фейків та маніпуляційної інформації, яка може порушити політичну стабільність та суспільний порядок.

Забезпечення публічної дискусії та різноманітності поглядів є ще однією важливою функцією ОМС в політичному контексті. Створення платформ для обміну думками, дебатів та аналізу дозволяє суспільству розглядати різні погляди та знаходити конструктивні рішення для політичних викликів.

Зокрема, повноваження ОМС включають створення та поширення аналітичних матеріалів, репортажів, коментарів, а також взаємодію з

політичними лідерами та громадськими активістами. Це дозволяє їм активно впливати на формування громадської думки та обговорення ключових питань.

У вузькому взаємозв'язку з політичною безпекою, ОМС виступають важливим каталізатором змін у суспільстві. Їхні функції та повноваження спрямовані на створення умов для розвитку освіченого, інформованого та активного громадянства, що є необхідною передумовою стійкості та ефективності політичної системи.

Функції ОМС у забезпеченні політичної безпеки:

- Здійснення превентивних заходів: ОМС можуть ініціювати та впроваджувати програми, спрямовані на запобігання проявам екстремізму, сепаратизму, політичного насильства та інших загроз політичній безпеці.
- Сприяння розвитку громадянського суспільства: ОМС можуть підтримувати діяльність громадських організацій, які займаються питаннями демократії, прав людини, толерантності та міжконфесійного миру.
- Забезпечення інформаційної безпеки: ОМС можуть протидіяти поширенню дезінформації, пропаганди та мови ворожнечі.
- Співпраця з правоохоронними органами: ОМС можуть співпрацювати з правоохоронними органами у питаннях забезпечення громадського порядку та запобігання політичним злочинам.
- Підвищення політичної культури: ОМС можуть проводити просвітницьку роботу серед населення з метою підвищення рівня політичної культури та відповідальності громадян [8].

Повноваження ОМС у забезпеченні політичної безпеки:

- Розроблення та прийняття місцевих програм у сфері забезпечення політичної безпеки: ОМС можуть розробляти та приймати місцеві

програми, спрямовані на запобігання та нейтралізацію загроз політичній безпеці.

- Створення та діяльність муніципальних варт: ОМС можуть створювати муніципальні варти для забезпечення громадського порядку та запобігання правопорушенням.
- Забезпечення доступу до інформації: ОМС можуть забезпечувати доступ громадян до інформації про діяльність органів влади та про ситуацію у сфері політичної безпеки.
- Співпраця з іншими органами влади: ОМС можуть співпрацювати з іншими органами влади, а також з громадськими організаціями та міжнародними партнерами у питаннях забезпечення політичної безпеки [45].

Органам місцевого самоврядування відводиться важлива роль у забезпеченні політичної безпеки на місцевому рівні. Завдяки своїм функціям та повноваженням ОМС можуть істотно впливати на політичну стабільність та безпеку в громадах. Важливо зазначити, що ефективність роботи ОМС у сфері забезпечення політичної безпеки багато в чому залежить від їхньої політичної волі та ресурсного забезпечення. Діяльність ОМС у цій сфері має ґрунтуватися на принципах законності, демократичності та відкритості.

ОМС повинні співпрацювати з іншими органами влади, а також з громадськими організаціями та міжнародними партнерами для досягнення максимальної ефективності у цій сфері.

Політична безпека є однією з ключових складових стійкості та розвитку сучасного суспільства. У цьому контексті, правоохоронні органи влади (ПОВ) відіграють визначальну роль у забезпеченні порядку, правопорядку та захисті основних політичних цінностей. Це есе розглядає функції та повноваження ПОВ у контексті забезпечення політичної безпеки.

Однією з основних функцій ПОВ є збереження правопорядку. Це означає утримання стійкої та безпечної політичної обстановки в країні. Шляхом реагування на порушення закону, припинення конфліктів та управління кризами ПОВ забезпечують стабільність політичного середовища.

Захист особистих прав та свобод є ще однією ключовою функцією ПОВ у контексті політичної безпеки. Запобігання та припинення політичного переслідування, дискримінації та незаконного обмеження прав громадян забезпечують відсутність загрози політичній стабільності.

ПОВ також відповідають за боротьбу з тероризмом та екстремізмом, що є актуальною проблемою політичної безпеки. Шляхом розкриття та припинення терористичних актів, здійснення контртерористичних операцій ПОВ сприяють зменшенню загрози політичній стабільності та національній безпеці [19].

Важливим аспектом діяльності ПОВ є також запобігання та розслідування корупції в політичній сфері. Боротьба з недобросовісністю та зловживанням владою допомагає зберегти довіру громадян до політичної системи та уникнути загрози виникнення соціальних конфліктів.

ПОВ виконують функцію захисту національної безпеки шляхом припинення зовнішньої та внутрішньої загрози держави. Вони здійснюють контррозвідувальну та контртерористичну діяльність, утримуючи владу від зовнішніх або внутрішніх атак.

Її забезпечення потребує комплексного підходу, що включає координацію дій різних державних органів, у тому числі правоохоронних.

Функції ПОВ у забезпеченні політичної безпеки:

- Запобігання та припинення злочинів: ПОВ здійснює розслідування злочинів, пов'язаних із загрозою політичній безпеці, таких як тероризм, екстремізм, шпигунство, диверсії, посягання на життя та здоров'я державних діячів, розпалювання ворожнечі та інші.

- Забезпечення громадського порядку: ПОВ бере участь у патрулюванні вулиць, охороні громадського порядку під час масових заходів та у боротьбі з дрібною злочинністю.
- Охорона об'єктів державної влади: ПОВ несе відповідальність за охорону органів державної влади, стратегічних об'єктів та місць проведення масових заходів.
- Збір та аналіз інформації: ПОВ збирає та аналізує інформацію про потенційні загрози політичній безпеці, такі як діяльність терористичних та екстремістських організацій, плани дестабілізації політичної ситуації, поширення дезінформації тощо [20].

Повноваження ПОВ у забезпеченні політичної безпеки:

- Застосування зброї та спеціальних засобів: ПОВ має право застосовувати зброю та спеціальні засоби для зупинення терористів, екстремістів та інших порушників закону.
- Затримання осіб: ПОВ має право затримувати осіб, які підозрюються у скоєнні злочинів, пов'язаних із загрозою політичній безпеці.
- Проведення обшуків: ПОВ може проводити обшуки осіб, транспортних засобів та приміщень у рамках розслідування злочинів, пов'язаних із загрозою політичній безпеці.
- Витребування інформації: ПОВ має право витребувати інформацію від органів влади, підприємств, установ та організацій, а також від фізичних осіб у рамках розслідування злочинів, пов'язаних із загрозою політичній безпеці [44].

Правоохоронні органи влади відіграють важливу роль у забезпеченні політичної безпеки України. Завдяки своїм функціям та повноваженням ПОВ може істотно впливати на запобігання та нейтралізацію загроз політичній стабільності та безпеці країни.

Діяльність ПОВ у сфері забезпечення політичної безпеки має ґрунтуватися на принципах законності, демократичності та поваги до прав

людини. ПОВ повинна співпрацювати з іншими правоохоронними органами, а також з громадськими організаціями та міжнародними партнерами для досягнення максимальної ефективності у цій сфері. Необхідно постійно вдосконалювати систему підготовки та підвищення кваліфікації співробітників ПОВ, щоб вони могли ефективно протидіяти новим викликам та загрозам політичній безпеці. Нарешті, ПОВ мають функцію забезпечення законності в політичній сфері. Вони виконують завдання з реалізації та виконання законів, а також забезпечують дотримання прав людини та основних політичних норм.

У підсумку, правоохоронні органи влади відіграють важливу роль у забезпеченні політичної безпеки, виконуючи ряд функцій та повноважень, що спрямовані на збереження стабільності, захист прав громадян та запобігання загрозам для політичної системи.

Отже, функції та повноваження Органів державної влади (ОДВ), органів місцевого самоврядування (ОМС) і правоохоронних відомств (ПОВ) відіграють ключову роль у забезпеченні політичної безпеки. ОДВ визначають стратегічні напрямки та приймають рішення на рівні держави, забезпечуючи стабільність та захист конституційних цінностей. ОМС, у свою чергу, сприяють розбудові демократичного суспільства через взаємодію з громадськістю та забезпеченням локальної безпеки. ПОВ виконують функції з утримання правопорядку, запобігання та реагування на злочини, забезпечуючи безпеку на рівні індивіда та суспільства в цілому. Взаємодія цих органів є необхідною для створення ефективної системи політичної безпеки, яка забезпечить сталість і захист прав та свобод громадян.

2.3 Військові та правоохоронні органи як складові системи забезпечення політичної безпеки

У сучасному світі, де загрози політичної безпеки можуть мати різноманітні форми та походження, важливою є роль військових та правоохоронних органів у забезпеченні стабільності і захисті інтересів держави. Вони є невід'ємною складовою системи забезпечення політичної безпеки, яка включає в себе комплекс заходів та взаємодій для запобігання загрозам та реагування на них. Цей твір присвячений вивченню функцій та ролі військових та правоохоронних органів у контексті політичної безпеки, розглядаючи їхні взаємовідносини, завдання та виклики, які стоять перед ними.

Військові органи, що відповідають за зовнішню оборону країни, виконують невід'ємну роль у забезпеченні політичної безпеки. Основною функцією є захист територіальної цілісності та недопущення зовнішніх загроз. Це включає в себе не лише готовність відповісти на можливі воєнні конфлікти, але й участь у стратегічному плануванні, розробці військової політики та удосконаленні технічних та технологічних можливостей для ефективної оборони.

Важливою аспектом діяльності військових органів є їхня участь у миротворчих операціях. Здатність відповісти на міжнародні кризи та прищовхувати до забезпечення миру є важливим елементом політичної безпеки. Військові сили виконують завдання з миротворчості, сприяючи урегулюванню конфліктів та відновленню стабільності у регіонах, підтримці правопорядку та гуманітарній допомозі.

У разі надзвичайних ситуацій, природних катастроф чи воєнних конфліктів, військові структури можуть брати участь у заходах з гуманітарної допомоги. Вони можуть надавати медичну допомогу, забезпечувати житлом та харчуванням постраждалих, а також забезпечувати безпеку під час гуманітарних місій. Це стає складовою

частиною міжнародного співробітництва та сприяє покращенню образу держави в міжнародному співтоваристві.

Військові органи активно співпрацюють з іншими країнами, щоб забезпечити стабільність на міжнародному рівні. Спільні тренування, обмін інформацією та технологічний обмін допомагають підтримувати відносини між країнами та створювати спільні стратегії в умовах глобальних викликів. Це впливає на політичні відносини та сприяє утвердженню держави в міжнародному співтоваристві [31].

Активна участь військових органів у зовнішніх справах та миротворчих операціях формує міжнародний образ держави. Їхня здатність до взаємодії, вирішення конфліктів та забезпечення стабільності впливає на ставлення інших країн до даної держави. Військові досягнення та здатність забезпечувати безпеку можуть позитивно впливати на її політичний статус і авторитет на міжнародному рівні.

Військові органи відіграють ключову роль у забезпеченні політичної безпеки через свою участь у зовнішній обороні, миротворчих операціях, гуманітарній допомозі та взаємодії з іншими арміями. Їхня діяльність не тільки формує образ держави на міжнародній арені, але й сприяє зміцненню її позицій та впливу у світовій політиці.

Однією з основних функцій правоохоронних органів, зокрема поліції та служби безпеки, є запобігання та розслідування злочинів в межах власної країни. Це включає в себе надання правопорядку в усіх сферах життя громадян, виявлення та припинення порушень закону, а також покарання винних. Ефективна робота правоохоронних органів в цьому напрямку визначає рівень безпеки населення та загальний стан правопорядку в державі.

Поліція та інші правоохоронні структури відіграють ключову роль у забезпеченні громадського порядку. Це включає в себе патрулювання вулиць, реагування на виклики громадян, контроль за дотриманням

громадянами законів та викриття порушень громадського порядку. Здатність реагувати на виклики негайно та професійно є важливою для стабільності внутрішньої ситуації в країні.

Одним з актуальних завдань правоохоронних органів є боротьба з тероризмом. Терористичні загрози можуть мається як внутрішні, так і зовнішні корені, і вимагають ефективної роботи спеціальних служб для запобігання та реагування на подібні події. Співпраця між різними службами безпеки та обмін інформацією стають ключовими для ефективного протидії тероризму.

Ефективна система правопорядку передбачає гармонійну взаємодію правоохоронних органів із іншими органами влади. Спільна робота з представниками законодавчої та виконавчої влади є важливою для розробки та впровадження ефективної політики у сфері безпеки. Така взаємодія допомагає уникнути конфліктів і забезпечити взаємне виконання завдань у сфері правопорядку.

Основною функцією правоохоронних органів є захист прав та свобод громадян. Це включає в себе забезпечення конституційних прав, гарантію особистої безпеки, захист від недобросовісних дій та зловживань владою. Професійна діяльність поліції та інших служб безпеки має сприяти створенню безпечного та справедливого суспільства.

Загальний вплив правоохоронних органів на забезпечення внутрішньої безпеки складається з їхньої здатності ефективно запобігати злочинам, забезпечувати громадський порядок, боротьби з тероризмом та співпраці з іншими органами влади. Їхня роль у забезпеченні безпеки в межах країни визначається великою мірою їхньою готовністю та здатністю до ефективного реагування на змінюючіться внутрішні та міжнародні виклики [44].

Взаємодія між військовими та правоохоронними органами виявляється особливо важливою в ситуаціях надзвичайного характеру. У

разі природних катастроф, терористичних атак чи інших загроз для національної безпеки, ефективна координація дій є критичною. Військові та правоохоронні структури повинні співпрацювати у сферах рятувальних операцій, евакуації населення та відновлення постраждалих територій. Така координація має на меті максимально ефективно використання ресурсів та забезпечення найвищого рівня безпеки громадян.

Важливим елементом взаємодії є реалізація спільних проектів у рамках національної безпеки. Такі проекти можуть включати спільні тренування, обмін інформацією та технологічний обмін. Військові та правоохоронні органи можуть співпрацювати в розробці та впровадженні стратегій з покращення кібербезпеки, протидії гібридним загрозам та іншим викликам сучасності. Спільні проекти сприяють обміну досвідом та ресурсами, що дозволяє ефективніше вирішувати виклики у сфері національної безпеки [11].

Сучасні глобальні загрози вимагають об'єднання зусиль військових та правоохоронних органів для вирішення викликів на міжнародному рівні. Боротьба з тероризмом, контроль над зброєю масового знищення, протидія кіберзагрозам - це завдання, які можуть бути успішно вирішені лише через взаємодію різних силових структур. Спільні операції та обмін інформацією можуть покращити ефективність реагування на глобальні виклики та сприяти утвердженню політичної безпеки на міжнародному рівні.

Взаємодія між військовими та правоохоронними структурами впливає на зовнішні відносини держави. Спільна участь у миротворчих операціях, спільні тренування та обмін інформацією формують образ держави як надійного партнера у міжнародному співтоваристві. Це може сприяти розбудові довіри та розвитку стратегічних партнерств.

Варто зауважити про важливість взаємодії між військовими та правоохоронними органами у контексті політичної безпеки. Спільні заходи, проекти та координація дій в надзвичайних ситуаціях формують основу для

ефективного вирішення внутрішніх та міжнародних викликів, що ставлять під загрозу безпеку держави.

Одним із найбільших викликів для військових та правоохоронних органів є необхідність адаптації до постійно змінюючогося характеру загроз. Сучасні технології та геополітичні зміни створюють нові виклики, такі як кіберзагрози, гібридні війни та тероризм, на які держави та їхні органи безпеки повинні реагувати. Недостатня адаптація може призвести до вразливості перед новими загрозами, тому важливо розвивати високотехнологічні та інноваційні підходи до забезпечення безпеки [15].

Військові та правоохоронні органи часто стикаються з завданням вирішення конфліктів та забезпечення стабільності на внутрішніх та міжнародних рівнях. Управління конфліктами вимагає не лише ефективних військових стратегій, але і врахування політичних та соціальних аспектів. Наприклад, вирішення етнічних або релігійних конфліктів вимагає врахування культурних особливостей та встановлення механізмів для відновлення взаєморозуміння.

В контексті внутрішніх та міжнародних викликів важливо забезпечити права та свободи громадян під час проведення операцій в сфері безпеки. Велике значення має баланс між потребами в забезпеченні безпеки та збереженням прав та свобод особи. Надмірна сила або порушення прав можуть призвести до внутрішніх протестів чи негативного сприйняття діяльності органів безпеки на міжнародному рівні.

Діяльність військових та правоохоронних органів пов'язана з численними етичними та правовими питаннями. Застосування сили, ведення розвідувальної діяльності та здійснення контррозвідувальних заходів потребують високого рівня етичності та дотримання закону. Забезпечення прозорості та відповідальності в діяльності органів безпеки є ключовим аспектом для збереження довіри громадськості та міжнародного співтовариства.

Міжнародна співпраця в сфері безпеки стає важливою для ефективного протидії транскордонним загрозам. Однак, виклики включають в себе гармонізацію стандартів та процедур між різними країнами. Розбіжності в правових нормах та підходах можуть ускладнювати спільну діяльність та реагування на виклики політичної безпеки.

Аналіз викликів та труднощів, з якими стикаються військові та правоохоронні органи у забезпеченні політичної безпеки, дозволяє визначити основні напрями удосконалення їхньої діяльності та адаптації до постійно змінюючогося середовища. Вивчення ролі військових та правоохоронних органів у забезпеченні політичної безпеки дозволило визначити ключові функції та виклики, з якими ці органи стикаються. Військові структури відіграють важливу роль у зовнішній обороні та вирішенні завдань, спрямованих на захист територіальної цілісності. З іншого боку, правоохоронні органи забезпечують внутрішню безпеку, борються з злочинністю та здійснюють заходи для запобігання та розслідування порушень [29].

Взаємодія між цими органами визначається потребою у координації у надзвичайних ситуаціях, спільних проектах у рамках національної безпеки та взаємодії в розв'язанні глобальних проблем. Однак великі виклики включають адаптацію до нових форм загроз, вирішення конфліктів, збереження прав та свобод громадян, етичні та правові питання, а також необхідність гармонізації стандартів.

Рекомендації:

- Розробка імплементації новітніх технологій: Військові та правоохоронні органи повинні активно впроваджувати новітні технології для адаптації до кіберзагроз, гібридних війн та інших сучасних загроз.

- Підвищення кваліфікації та розвиток освіти: Забезпечення високого рівня кваліфікації персоналу через постійне навчання та розвиток освітніх програм у сфері політичної безпеки.
- Розробка і впровадження ефективних стратегій вирішення конфліктів: Співпраця між військовими та правоохоронними органами для розробки і впровадження стратегій вирішення конфліктів з урахуванням політичних, соціальних та економічних аспектів.
- Забезпечення прав та свобод громадян: Встановлення механізмів для збереження балансу між забезпеченням безпеки та захистом прав та свобод громадян, а також встановлення ефективної системи внутрішнього контролю.
- Посилення міжнародної співпраці: Розширення співпраці між країнами та міжнародними організаціями для обміну інформацією, спільних тренувань та розробки глобальних стратегій забезпечення політичної безпеки.
- Впровадження етичних стандартів та правових норм: Розробка та впровадження чітких етичних стандартів для діяльності військових та правоохоронних органів, а також активна участь у відкритому діалозі з громадськістю [41].

Аналіз та впровадження цих рекомендацій сприятиме вдосконаленню діяльності військових та правоохоронних органів, а також забезпечить стабільність та ефективний захист держави в умовах сучасного геополітичного середовища.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Зосереджуючись на чинному законодавстві, функціях та повноваженнях органів державної влади, органів місцевого самоврядування та представницьких органів влади у цьому контексті, а також ролі військових та правоохоронних органів у системі забезпечення політичної безпеки, проаналізовано організаційно-правові аспекти забезпечення політичної безпеки в Україні,

Ретельний аналіз чинного законодавства стосовно політичної безпеки в Україні виявив важливі правові засади та механізми, що гарантують функціонування системи забезпечення політичної безпеки. Визначення законодавчого фундаменту є ключовим для розуміння рамок та обмежень дій відповідних органів у сфері політичної безпеки.

Функції та повноваження ОДВ, ОМС, ПОВ виявилися різноманітними та взаємопов'язаними, створюючи інтегровану систему для забезпечення політичної стабільності. Оптимальне використання ресурсів та координація дій цих органів сприяють ефективній роботі системи безпеки країни.

Розгляд військових та правоохоронних органів як складових системи забезпечення політичної безпеки відкриває їхню ключову роль у внутрішній та зовнішній обороні, а також у вирішенні невідкладних завдань щодо територіальної цілісності. Взаємодія цих структур з іншими країнами та участь у міжнародних операціях зміцнюють позицію України на світовій арені.

У цьому контексті важливо визначити, що в системі забезпечення політичної безпеки в Україні існує певний потенціал для подальшого розвитку та вдосконалення. Аналіз організаційно-правових аспектів надає базовий фундамент для розуміння сучасного стану справ, але одночасно

вказує на необхідність систематичного вдосконалення та адаптації до нових викликів.

Загальною метою цього розділу є виявлення ключових аспектів організаційно-правового середовища, які визначають ефективність системи забезпечення політичної безпеки в Україні. Подальший розвиток та удосконалення цих аспектів дозволять країні зберігати стійкість та ефективно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

3.1 Врахування ефективних практик роботи вітчизняних та міжнародних організації в контексті забезпечення політичної безпеки

У сучасному світі, де геополітичні та економічні виклики можуть впливати на стабільність країн та міжнародні відносини, забезпечення політичної безпеки стає однією з найважливіших завдань для вітчизняних та міжнародних організацій. У цьому підрозділі розглянемо ефективні практики, які застосовуються у цьому контексті, зокрема відзначимо досвід країн та організацій, які досягли успіху у забезпеченні політичної стабільності та відверненні загроз національній безпеці.

Поняття політичної безпеки визначається як комплексний стан, що характеризується відсутністю загроз та конфліктів, забезпечуючи при цьому неутручання як внутрішніх, так і зовнішніх суб'єктів у політичні процеси країни [22].

У даному контексті, поняття "політична безпека" не лише визначає відсутність війни чи загрози війною, але також включає в себе стабільність політичних інститутів, відмову від тероризму та екстремізму, а також забезпечення рівноваги внутрішньої та зовнішньої безпеки. Це фундаментальне поняття є основою для забезпечення стійкості, розвитку та процвітання суспільства.

У сучасному світі непередбачуваності та різноманітності викликів, з якими стикаються країни, ефективні практики в галузі політичної безпеки набувають надзвичайного значення. Забезпечення стійкості та захисту національних інтересів стає завданням, яке потребує не лише об'єднаних зусиль внутрішніх структур, але й активної взаємодії на міжнародному

рівні. У цьому контексті загальний вступ визначає початок аналізу ефективних практик, спрямованих на забезпечення політичної безпеки та підкреслює їхню важливість у світлі викликів та загроз сучасного світу.

Україна, як країна, що пережила складні політичні та економічні періоди, набула багатий досвід у забезпеченні політичної безпеки. Однією з ключових практик стала активна реформа правоохоронних органів, зокрема поліції та служби безпеки, спрямована на покращення їхньої ефективності та прозорості. Крім того, важливою є роль громадянського суспільства в забезпеченні контролю та взаємодії з державними органами для досягнення спільних цілей. Ми проходимо шлях формування своєї незалежності, Україна надбала цінний досвід у сфері забезпечення політичної безпеки. Із здобуттям незалежності в 1991 році, країна стала свідком інтенсивних політичних та економічних змін, які визначили її дорослість як сучасної держави.

Однією з ключових практик, що сприяла забезпеченню політичної стабільності в Україні, є системна реформа правоохоронних органів. Зокрема, активна та цілеспрямована реформа поліції та служби безпеки спрямована на підвищення їхньої ефективності, вдосконалення методів роботи та забезпечення вищого рівня прозорості. Реформи в цих сферах не лише підняли стандарти професійної поведінки, але й покращили взаємодію між правоохоронцями та громадянами [4].

Крім того, важливу роль в забезпеченні політичної безпеки відіграє активна участь громадянського суспільства. Громадяни стали активними учасниками контролю за діяльністю державних органів, виступаючи критичними агентами в запобіганні корупції та недолікам у державних інститутах. Створення громадянських платформ та організацій сприяє підтримці відкритості та взаємодії між громадськістю та владою.

Важливим елементом українського досвіду є також постійна адаптація до змін, які відбуваються в геополітичному середовищі. Уряд та

правоохоронні структури реагують на нові виклики та загрози, розвиваючи стратегії, спрямовані на утримання політичної стабільності та національної безпеки.

Загалом, досвід України в галузі забезпечення політичної безпеки свідчить про важливість впровадження системних реформ у правоохоронних структурах та активної участі громадян у політичному процесі як ключових чинників досягнення стабільності та ефективності в цій сфері [34].

Міжнародні організації, такі як ООН та Європейський Союз, грають важливу роль у забезпеченні стабільності та миру на світовому рівні. Їхні практики включають в себе спільні миротворчі місії, ефективні системи раннього попередження конфліктів та програми розвитку для країн, які пережили конфлікти. Важливим є також встановлення міжнародних стандартів та норм для забезпечення прав людини та політичних свобод.

Міжнародний досвід в галузі забезпечення політичної безпеки є ключовим елементом у формуванні стійкості та миру на глобальному рівні. Організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Європейський Союз (ЄС), відіграють значущу роль у розробці та впровадженні ефективних стратегій, спрямованих на підтримання стабільності та запобігання конфліктам.

Однією з ключових практик міжнародних організацій є проведення спільних миротворчих місій. ООН, наприклад, активно залучає свої сили та ресурси для врегулювання конфліктів та відновлення стабільності в різних частинах світу. Спільні зусилля країн-членів ЄС у напрямку урегулювання конфліктів та зміцнення політичної стабільності в Європі також є прикладом успішного міжнародного співробітництва [13].

Ефективні системи раннього попередження конфліктів стають ще однією важливою складовою міжнародного досвіду. ООН веде систематичний моніторинг гарячих точок світу та розробляє стратегії для

недопущення ескалації конфліктів. Європейський Союз також впроваджує системи забезпечення безпеки та раннього попередження для свого регіону.

Важливим аспектом міжнародного досвіду є встановлення стандартів та норм, спрямованих на забезпечення прав людини та політичних свобод. ООН виступає ініціатором у розробці та впровадженні загальноприйнятих норм, спрямованих на захист прав людини, та механізмів їх виконання. ЄС встановлює вимоги щодо демократичних стандартів для країн, які мають амбіції стати членами Союзу.

Міжнародний досвід підкреслює важливість співпраці та спільних зусиль у забезпеченні політичної безпеки. Взаємодія міжнародних організацій та країн-учасниць у сфері політичної безпеки створює ефективну систему, спроможну відповідати на виклики та забезпечувати стабільність на глобальному рівні.

У світі, де технології розвиваються стрімко, важливим елементом ефективних практик в забезпеченні політичної безпеки є використання сучасних технологій. Впровадження штучного інтелекту, аналізу великих обсягів даних та кібербезпеки дозволяє вчасно виявляти та відвертати загрози. Технології також використовуються для підвищення прозорості державних інституцій та забезпечення відкритості у владних процесах. Впровадження штучного інтелекту (ШІ), аналізу великих обсягів даних та кібербезпеки стають необхідними елементами, що допомагають вчасно виявляти та протидіяти загрозам.

Штучний інтелект відіграє ключову роль у покращенні ефективності систем виявлення та аналізу інформації. Алгоритми ШІ можуть швидко обробляти великі обсяги даних, виявляючи аномалії та визначаючи потенційні загрози політичній безпеці. Це дозволяє владі оперативно реагувати на зміни у ситуації та запобігати можливим конфліктам [43].

Аналіз великих обсягів даних є ще однією важливою технологічною інновацією. Збирання та аналіз інформації з різних джерел дозволяє

отримувати комплексне уявлення про політичну ситуацію в країні чи регіоні. Це важливо для визначення та аналізу потенційних загроз і розробки стратегій їхнього уникнення.

Кібербезпека стає невід'ємною частиною забезпечення політичної безпеки в умовах цифрового світу. Захист від кібератак, забезпечення безпеки електронних систем та мереж стають пріоритетними завданнями для урядових та державних структур. Технології кібербезпеки допомагають у попередженні кіберзагроз та забезпеченні безпеки інформаційних ресурсів.

Крім того, технології використовуються для підвищення прозорості та відкритості державних інституцій. Електронні системи управління, онлайн-платформи для звітності та взаємодії з громадянами сприяють створенню відкритої та прозорої системи управління, що покращує взаємодію між владою та громадянами [13].

Загалом, технологічні інновації в сфері забезпечення політичної безпеки не лише покращують ефективність владних структур, але і забезпечують надійний механізм виявлення та протидії сучасним загрозам.

Незважаючи на досягнення у забезпеченні політичної безпеки, існують виклики, що вимагають постійного вдосконалення практик. Серед них - розширення кіберзагроз, тероризм та гібридні війни. Важливо продовжувати спільні зусилля національних та міжнародних громад, організацій та країн для ефективного реагування на нові виклики та підтримання стабільності.

Незважаючи на досягнення у сфері забезпечення політичної безпеки, існують ряд викликів, які вимагають постійного вдосконалення практик та відповіді на сучасні загрози. Серед цих викликів варто відзначити розширення кіберзагроз, тероризм та гібридні війни.

Зростання кіберзагроз стає однією з найбільших та найбільш складних викликів для забезпечення політичної безпеки.

Інтерконектований світ та швидкість технологічного розвитку роблять інформаційні системи уразливими перед новими видами кібератак. Важливо посилювати заходи кібербезпеки, розвивати інноваційні методи виявлення та відповіді на кіберзагрози.

Тероризм залишається актуальною загрозою для політичної стабільності. Різноманітні форми терористичної діяльності, включаючи транснаціональний та онлайн тероризм, вимагають специфічних стратегій та міжнародного співробітництва для їх ефективного запобігання та протидії.

Гібридні війни, що поєднують в собі різні види військової та неофіційної агресії, також стають викликом для політичної безпеки. Умови невизначеності та нестандартні методи ураження вимагають адаптивних стратегій відповіді, а також ефективної міжнародної співпраці для запобігання та реагування на подібні події.

Навіть із досягненнями у цих сферах, важливо продовжувати спільні зусилля національних та міжнародних громад, організацій та країн для ефективного реагування на нові виклики. Розробка імунітету до кіберзагроз, обмін розвідувальною інформацією для запобігання терористичним актам та усунення загроз гібридної агресії є тільки деякими напрямками, які можуть забезпечити стабільність у політичному просторі.

В перспективі, дослідження та впровадження новітніх технологій, розвиток міжнародних стратегій та посилення міжнародного співробітництва залишаються ключовими компонентами для успішного подолання викликів та забезпечення стабільності в політичній сфері [6].

В сучасному світі важливо здійснювати поєднання внутрішніх та міжнародних зусиль, використовувати новітні технології та активно залучати громадянське суспільство для забезпечення стабільності та миру. Співпраця національних та міжнародних структур у сфері політичної безпеки є важливим елементом ефективного реагування на сучасні виклики.

Координація заходів та обмін інформацією є ключовим для попередження та протидії загрозам.

Також, важливою є інтеграція новітніх технологій у систему забезпечення політичної безпеки. Використання штучного інтелекту, аналізу великих обсягів даних та кібербезпеки дозволяє більш ефективно виявляти та протидіяти загрозам, забезпечуючи оперативну реакцію на зміни у політичному середовищі.

Активна участь громадянського суспільства також визначається як важливий фактор для стабільності та миру. Залучення громадян у процеси прийняття рішень та контроль за діяльністю владних структур збільшує відповідальність та легітимність влади [36].

Загалом, варто зазначити, що лише в комплексі ці підходи можуть стати фундаментом для забезпечення стабільності та миру в сучасному геополітичному середовищі. Необхідно поєднувати стратегічний погляд на внутрішні та міжнародні аспекти, використовувати потужності технологій для покращення ефективності та забезпечувати активну участь громадян у політичних процесах.

3.2 Модель забезпечення політичної безпеки в Україні в умовах війни і повоєнної відбудови

У науковому обговоренні вітчизняних досліджень описують особливості, які лежать в основі виникнення та розвитку воєнно-політичних конфліктів, зокрема, українсько-російської війни. Деякі наукові праці акцентують увагу на реалізації стратегічного плану російського керівництва щодо набуття геополітичного впливу над Україною за допомогою стратегії експансії та позиційної боротьби. Під час втілення цих стратегій використовується основна модель міждержавного протистояння,

яка передбачає застосування як традиційних, так і новаторських методів протистояння, включаючи такі моделі загроз національній безпеці України, як: модель "обмеженого суверенітету", модель військово-політичного конфлікту, модель регіональної дезінтеграції держави, модель гібридної війни, моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем.

Розглянемо детальніше Моделі загроз національній безпеці України:

1. Модель "обмеженого суверенітету". Ця модель описує ситуацію, де Україна втрачає частину свого суверенітету через зовнішній вплив. Модель «обмеженого суверенітету», передбачає реалізацію низки етапів деструктивного впливу на державний, економічний та інформаційний суверенітет України.

Це може включати:

- Втрату контролю над частиною території (наприклад, Крим).
- Втручання у внутрішні справи з боку інших країн (наприклад, Росії).
- Обмеження у прийнятті зовнішньополітичних рішень.

Приклади:

- Російська анексія Криму.
- Війна на Донбасі.
- Пропаганда та дезінформація з боку Росії.

Наслідки:

- Зниження міжнародного авторитету України.
- Економічні проблеми.
- Дестабілізація суспільно-політичної ситуації [17].

2. Модель військово-політичного конфлікту. Ця модель описує ситуацію, де Україна веде війну з іншою країною (наприклад, з РФ). Модель воєнно-політичного конфлікту [19] містить елементи:

а) воєнно-політична криза (передкофліктна фаза розгортання воєнно-політичного конфлікту), що структурно включає в себе етапи ескалації

воєнно-політичної напруженості, які характеризуються такими показниками як «воєнний виклик» – «воєнна небезпека» – «воєнна загроза». При досягненні показником «воєнна загроза» свого максимуму, настає переломний момент – починається збройна боротьба;

б) відкрита фаза конфлікту структурно включає в себе етапи ескалації воєнно-політичної напруженості – інцидент, ескалація, збалансована протидія, завершення конфлікту;

в) латентна післяконфліктна фаза конфлікту структурно включає в себе етапи часткової та повної нормалізації міждержавних відносин. Це може включати:

- Збройні зіткнення.
- Кібератаки.
- Економічні санкції.

Приклади:

- Війна на Донбасі.
- Російська агресія проти України.

Наслідки:

- Людські жертви.
- Економічні руйнування.
- Дестабілізація регіону [17].

3. Модель регіональної дезінтеграції держави. Ця модель описує ситуацію, де Україна втрачає контроль над частиною своїх територій. Модель регіональної дезінтеграції держави містить сім організаційних етапів [15; 16]:

1 етап – формування бази даних заданих територій, які підлягають відокремленню від держави-жертви агресії;

2 етап – створення необхідних передумов, які надають можливість для реалізації сценарію ініціювання політичної нестабільності;

3 етап – ініціювання конфлікту, як перша фаза керованого хаосу; 4 етап – соціальна конфронтація, як друга фаза керованого хаосу; 5 етап – миротворчий етап;

6 етап – гуманітарна інтервенція;

7 етап – формування режиму нового порядку. Це може включати:

- Сепаратистські рухи.
- Внутрішній конфлікт.
- Розпад держави.

Приклади:

- Війна на Донбасі.
- Кримський сепаратизм.

Наслідки:

- Зниження міжнародного авторитету України.
- Економічні проблеми.
- Дестабілізація суспільно-політичної ситуації [17].

4. Модель гібридної війни. Типова модель гібридної війни, яка складається з трьох організаційних етапів: підготовчого, активного та завершального:

1 етап – підготовчий, який може тривати кілька років, керівництвом держави-агресора вживаються заходи з формування ідеологічних, політичних та військових передумов майбутньої агресії;

2 етап – активний, який триває до року, проводиться прихована агресія проти обраної держави-жертви з метою безпосередньої реалізації поставлених цілей війни;

3 етап – заключний, на якому державою-агресором проводиться робота щодо закріплення своїх позицій в державі-об'єкті агресії. Ця модель описує ситуацію, де проти України використовується комплексний набір методів, таких як:

- Збройні дії.

- Кібератаки.
- Економічні санкції.
- Пропаганда та дезінформація.

Приклади:

- Російська агресія проти України.
- Війна на Донбасі.

Наслідки:

- Людські жертви.
- Економічні руйнування.
- Дестабілізація регіону [23].

5. Моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем.

Моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем, що утворюють в сукупності комплексну модель дестабілізації суспільно-політичної системи. Ця модель включає в себе:

- 1) модель взаємозв'язку глобальних економічних (технологічних) та геополітичних зсувів;
- 2) модель взаємозв'язку між зовнішньополітичною нестабільністю (збройні конфлікти, війни) та внутрішньополітичною нестабільністю (зміна влади, перевороти);
- 3) модель інспірування нестабільності суспільно-політичної системи.
Зокрема, ця модель структурно включає в себе такі моделі як:
 - модель створення ситуації економічної нестабільності;
 - модель політичної дестабілізації суспільно-політичного життя в столиці держави;
 - модель політичної дестабілізації суспільства екстремістськими організаціями;
 - модель політичної дестабілізації суспільства сепаратистськими та терористичними організаціями.

Сценаріями реалізації комплексної моделі загроз дестабілізації суспільно-політичної системи є:

- «елітний переворот»;
- експорт революції із периферії в столицю;
- «оксамитова» революція;
- «бастіонна революція»;
- «революція навздогін»;
- «сепаратистський» сценарій державного перевороту;
- «силове захоплення влади»;
- «правовий» переворот.

Ці моделі описують ситуацію, де Україна стикається з серйозними економічними та суспільно-політичними проблемами, такими як:

- Економічна криза.
- Корупція.
- Соціальні протести.

Приклади:

- Економічна криза 2008 року.
- Революція Гідності.

Наслідки:

- Зниження рівня життя населення.
- Дестабілізація суспільно-політичної ситуації.
- Зниження міжнародного авторитету України [17].

Важливо зазначити, що всі ці моделі не є взаємовиключними. Вони можуть описувати різні аспекти однієї і тієї ж загрози. Наприклад, війна на Донбасі може розглядатися як модель військово-політичного конфлікту, а також як модель гібридної війни.

Комплексне застосування Росією вказаних моделей загроз національній безпеці України дозволило їй охопити всі аспекти

міждержавного протистояння: геоекономічний, геополітичний, військово-стратегічний, інформаційний, кібернетичний, психологічний, когнітивний, духовний. Зокрема, вітчизняна дослідниця Л. Будагьянцева вказує на концептуалізацію "когнітивної війни", яка дозволяє моделювати вплив на противника, що спрямований на досягнення певних цілей через вплив на його уявлення про соціальний світ, історичну пам'ять та систему цінностей, що визначають тлумачення подій і процесів, і, головне, спонукають до певних типів соціальної поведінки.

Необхідно підкреслити, що базова модель загрози дестабілізації суспільно-політичної системи має свій умовний характер. Однак використання цієї моделі будь-яким учасником геополітичного протистояння може бути досить небезпечним з точки зору державної безпеки країн-супротивників. Як зазначав французький філософ Р. Арон, великі держави частіше схильні до підривної діяльності, ніж залякування атомною зброєю або прямого захоплення. Тому здатність протистояти підривній діяльності є функцією національної єдності та ефективного управління, а не лише обсягу природних ресурсів.

Також важливо відзначити слова вітчизняного дослідника М. Розумного, який підкреслює, що держава-агресор використовує тактику дестабілізації на підготовчій стадії перед захопленням іншої території. Це включає спровокування внутрішніх розбратів, війну ідентичностей, дискредитацію ідеї незалежності та її захисників, а також маніпулювання різними групами населення та вплив на вибір керівництва.

За аналізом джерел та наукової літератури, російська владна еліт від 1991 до 2013 року відносно України реалізувала модель "обмеженого суверенітету", використовуючи переважно невійськові засоби. Проте після березня 2014 року і до 24 лютого 2022 року вони вживали моделі воєнно-політичного конфлікту, гібридної війни, регіональної дезінтеграції держави

та моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної системи відносно України.

Реалізація вказаних моделей загроз позначилося такими діями в ході розв'язання війни на сході України:

- 1) спроба дестабілізації суспільно-політичної ситуації в східних і південних областях України;
- 2) «легалізація» так званих ЛНР і ДНР та надання їм всебічної підтримки;
- 3) здійснення РФ воєнно-політичного, дипломатичного та економічного тиску на Україну;
- 4) дискредитація військової операції України проти російсько-терористичних угруповань на сході України [23].

Аналіз ходу російсько-української війни, зокрема фази прямого вторгнення Росії на територію України, свідчить про використання державою-агресором різноманітних методів у протистоянні. Окрім "гарячої" війни, вони включають інформаційно-пропагандистську та геоекономічну війну, методи державного тероризму, екстремізму та геноциду. Головною метою цих методів є створення дестабілізації у суспільно-політичній ситуації в Україні з метою подальшої дезінтеграції чи знищення української держави. На етапі підготовки до захоплення території України, Росія використовувала тактику дестабілізації, провокуючи конфлікти між українцями та змагаючи ідентичностями. Це призвело не лише до дискредитації ідеї незалежності України, її захисників та національних героїв, а й до заперечення самого існування українського народу та держави.

Війна, яку проводить рф проти України, може бути охарактеризована як:

- Гібридна війна (з 2014 по 24 лютого 2022 року), яка полягала у заохоченні Росією страху перед повномасштабним конфліктом та

намаганні утримати українську сторону від відкритого зіткнення з Росією.

- *Терористична війна та геноцид українського народу (починаючи з 24 лютого 2022 року)*. Президент рф о 4 годині ранку 24 лютого 2022 року оголосив про "спеціальну військову операцію" на території України, намагаючись виправдати вторгнення "активністю НАТО". Пізніше - висунув ряд вимог до України, зокрема, нейтралітетний статус, демілітаризацію, денацифікацію, визнання окупованого Криму та суверенітету так званих "ДНР" та "ЛНР" [32].

Президент рф свідомо висуває вимоги, які Україна не збирається виконувати через те, що такі вимоги прямо порушують державний суверенітет і територіальну цілісність України. Це перше. В умовах, що склалися, рф починає діяти за принципом "якщо ворог не складає зброю – його знищують". Наразі масовані ракетні та авіаційні удари рф спрямовані на населені пункти, критичну інфраструктуру, а також адміністративні та політичні центри України з метою поширення паніки серед мирного населення, підриву легітимності української влади та стимулювання опору агресору з боку народу та українських військових. Загалом, терористична війна рф проти України має на меті створення загрози фізичній безпеці громадян та нагнітання страху в українському суспільстві.

Це, в свою чергу, може спровокувати депресію та паніку, що в свою чергу сприятиме дестабілізації суспільно-політичної системи і вигідно для рф як держави-терориста. Ці аспекти також відносяться до процесу ухвалення рішень у державних структурах України. Основна мета рефлексивного управління полягає в тому, щоб поставити українське керівництво в умови, де продовження війни з агресором стає складною задачею, або змусити його прийняти рішення, що призведе до поразки та капітуляції.

За таких умов, що склалися рф має можливість здійснити:

- дискримінацію української влади у вирішенні проблем забезпечення фізичної безпеки громадян та суспільно-політичної стабільності із метою її подальшої делегітимізації;
- створення та подальша підтримка сепаратистських рухів та проросійської опозиції у вирішенні проблем забезпечення фізичної безпеки громадян та суспільно-політичної стабільності, включаючи надання військової допомоги;
- приведення проросійської опозиції до влади та закріплення позитивних результатів «військової спеціальної операції» [40].

Аналіз перебігу подій російсько-української війни після 24 лютого 2022 року дозволяє побудувати модель дестабілізації суспільно-політичної системи в ході терористичної війни, яка організована рф. Ця модель передбачає планування та здійснення низки взаємопов'язаних заходів.

Серед них зокрема:

- штучне створення загрози фізичній безпеці громадянам України та нагнітання страху в українському суспільстві шляхом здійснення державного і ядерного тероризму, ракетно-бомбового та «градового» геноциду мирного населення;
- інформаційно-пропагандистське супроводження актів воєнного насильства з метою дискредитації влади в питаннях ведення війни й провокування «керованого хаосу» на підконтрольних територіях України;
- примусова депортація мирного населення із окупованих територій на територію рф та блокування гуманітарних коридорів для евакуації мирного населення із зони бойових дій на підконтрольні території України з метою підризу кредиту довіри населення до української влади в питаннях захисту права громадян України на життя;

- використання наявних або формування нових опозиційних сил – партій «миру» й пропаганда їх ідей;
- проведення партіями «миру» на цій основі мобілізації громадян, невдоволених станом справ у сфері забезпечення воєнної безпеки України і створення масового протестного руху за «мир»;
- активні дії провокативного характеру для чинення тиску на владу для створення передумов зміни або капітуляції української влади у війні, а також міжнародної ізоляції України [11].

Ми вважаємо, що включення моделі дестабілізації суспільно-політичної системи в рамки базової моделі міждержавного протистояння є важливим кроком. Це дозволить зрозуміти взаємозв'язок між воєнно-політичними, суспільно-політичними та гуманітарними процесами у безпечному середовищі. Мета такого підходу - адаптація функцій та завдань системи забезпечення державної безпеки України до умов російсько-української війни.

Тому, ми пропонуємо власну модель забезпечення політичної безпеки в Україні в умовах війни і повоєнної відбудови, загальними принципами якої будуть:

- *Верховенство права*: Забезпечення неухильного дотримання Конституції та законів України, а також норм міжнародного права.
- *Демократія*: Забезпечення вільних та чесних виборів, плюралізму думок, свободи слова та інших демократичних цінностей.
- *Національна єдність*: Згуртування українського народу навколо спільних цінностей та цілей.
- *Європейська інтеграція*: Продовження курсу на вступ України до Європейського Союзу та НАТО.

Основними напрямками цієї моделі є:

1. *Зовнішня політика*:

- *Протистояння російській агресії:*
 - Зміцнення Збройних Сил України.
 - Посилення санкцій проти Росії.
 - Залучення міжнародної допомоги.
- *Європейська інтеграція:*
 - Виконання Копенгагенських критеріїв.
 - Підготовка до переговорів про членство в ЄС.
- *Співпраця з НАТО:*
 - Участь у програмах НАТО з розбудови оборонних спроможностей.
 - Поглиблення співпраці з країнами-членами НАТО.
- 2. *Внутрішня політика:*
 - *Реформування державного управління:*
 - Боротьба з корупцією.
 - Децентралізація влади.
 - Підвищення ефективності роботи державних органів.
 - *Економічна політика:*
 - Відновлення економіки після війни.
 - Залучення інвестицій.
 - Створення нових робочих місць.
 - *Соціальна політика:*
 - Підтримка постраждалих від війни.
 - Підвищення рівня життя населення.
 - Розвиток освіти та науки.
- 3. *Інформаційна безпека:*
 - *Протидія російській пропаганді:*
 - Викриття фейків та дезінформації.
 - Поширення правдивої інформації про війну.
 - Підтримка незалежних ЗМІ.

- *Захист кіберпростору:*
 - Зміцнення кібербезпеки України.
 - Протидія кібератакам.

У нашій моделі також варто розглянути інституційне забезпечення:

Рада національної безпеки і оборони України:

- Координація зусиль з забезпечення політичної безпеки.
- Розробка та впровадження стратегії політичної безпеки.

Національний інститут стратегічних досліджень:

- Проведення аналітичних досліджень з питань політичної безпеки.
- Вироблення рекомендацій щодо забезпечення політичної безпеки.

Громадянське суспільство:

- Залучення громадян до процесів прийняття рішень.
- Контроль за діяльністю влади.

Наша модель забезпечення політичної безпеки в Україні в умовах війни і повоєнної відбудови також містить пункт про міжнародне співробітництво, а саме:

Співпраця з країнами-партнерами:

- Обмін досвідом у сфері забезпечення політичної безпеки.
- Залучення міжнародної допомоги.

Участь у міжнародних організаціях:

- ООН, ОБСЄ, ЄС, НАТО.

Останнім пунктом нашої моделі буде сама повоєнна відбудова країни.

Повоєнна відбудова:

Відновлення інфраструктури:

- Житло, дороги, мости, школи, лікарні.

Економічна реконструкція:

- Створення нових робочих місць.
- Розвиток малого та середнього бізнесу.

Соціальна реінтеграція:

- Допомога постраждалим від війни.
- Відновлення психоемоційного стану населення (див.: *Додаток 1*).

Реалізація цієї моделі потребуватиме значних зусиль та ресурсів, але вона є необхідною для забезпечення політичної безпеки України в умовах війни і повоєнної відбудови.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

У розділі 3 нашого дослідження ми проаналізували перспективи застосування організаційно-правових аспектів для забезпечення політичної безпеки в Україні. Зокрема, розглянули ефективні практики роботи вітчизняних та міжнародних організацій у цьому контексті, а також розробили модель забезпечення політичної безпеки в Україні в умовах війни і повоєнної відбудови.

З огляду на важливість політичної безпеки для стабільності та розвитку країни, важливо враховувати не лише внутрішні аспекти, а й міжнародні практики та стандарти. Вивчення досвіду роботи вітчизняних та міжнародних організацій дозволяє ідентифікувати найбільш ефективні методи та підходи до забезпечення політичної безпеки, які можна успішно застосувати в умовах сучасних викликів.

Розроблена модель забезпечення політичної безпеки в Україні враховує специфіку сучасного конфлікту та потреби країни у відновленні та розвитку. Ця модель включає в себе комплексний підхід до питань безпеки, враховуючи як внутрішні, так і зовнішні чинники, а також враховуючи різноманітні сфери діяльності, що стосуються політичної сфери країни.

Отже, застосування ефективних організаційно-правових аспектів в контексті політичної безпеки може значно покращити стан безпеки в Україні та сприяти її стійкому розвитку у майбутньому.

ВИСНОВОК

4. Систематизовано наукові підходи до розуміння сутності поняття "політична безпека" в теорії публічного управління. Наприклад, аналіз різних теоретичних шкіл, таких як реалізм, конструктивізм та лібералізм, дозволив уточнити поняття та виявити ключові аспекти, які стосуються захисту національних інтересів та забезпечення стабільності в політичній сфері.
5. Визначено роль і значення політичної безпеки для суверенітету та стабільності країни. Наприклад, аналіз історичних прикладів показав, що відсутність ефективної політичної безпеки може призвести до загрози територіальній цілісності та втрати державного суверенітету.
6. Здійснено аналіз стану сучасних загроз політичній безпеці України, ними виявились ті, що включають в себе зовнішні та внутрішні загрози, відсутність ефективного контролю над корупцією та ризики терористичної діяльності.
7. Визначено функції і повноваження органів публічної влади у забезпеченні політичної безпеки, такі як розробка та впровадження стратегій безпеки, координація дій між відповідними відомствами та залучення громадськості до процесу забезпечення безпеки. Наприклад, роль парламенту у прийнятті важливих законодавчих актів, спрямованих на зміцнення політичної стабільності.
8. Визначено перспективи застосування організаційно-правових аспектів забезпечення політичної безпеки в Україні. Наприклад, можливості удосконалення законодавства, підвищення рівня дієвості правоохоронних органів та активізація міжнародного співробітництва у сфері безпеки.
9. Розроблено рекомендації публічним органам влади у забезпеченні політичної безпеки в Україні. Наприклад, органи державної влади повинні активізувати координацію своєї діяльності, органи місцевого

самоврядування — забезпечити ефективне функціонування місцевих систем безпеки, а парламент та місцеві ради — прийняти необхідні законодавчі акти для зміцнення політичної стабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамов В.І. Гібридна війна як форма міждержавного протиборства: стратегія перемоги. Виклики та загрози національній безпеці в умовах гібридної війни: матеріали науково-практичного семінару. НАДУ, К: 2017. С. 17-22.
2. Абрамов В.І., Шевченко М.М. Історія російсько-українські відносини 1990-х років крізь призму російської геополітичної свідомості. Труди академії №60. К: 2005. С.16 – 24.
3. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки”.НІДС, К: 2014. С.148
4. Арон Р. Мир і війна між націями : пер. з фр. МП «Юніверс», К: 2000. С. 688
5. Балан М.І. Державне реагування на загрози суспільно-політичній стабільності в Україні : дис. ... докт. філософії: спец. 281. НАДУ. К: 2020. С. 222.
6. Білорус О. Г. Глобалізація і безпека розвитку : монографія, КНЕУ,К: 2001. С. 243–312.
7. Бобров Є. Сучасні підходи до дослідження економічної безпеки. URL: http://irbis-nbu.gov.ua/gi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/EkUk_2012_4_10.pdf
8. Богданович В. Ю. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія ,Вид-во “Кий”, К: 2021. С. 370.
9. Валіхновський Р. Підходи щодо побудови гуманітарної парадигми забезпечення національної безпеки/ Вісн. НАДУ №. К: С. 243–253.

10. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики. К: 2015. URL: http://www.idss.org.ua/arhiv/2015_23_09_Donbass.pdf.
11. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : монографія. Вид-во НАДУ, К: 2007. С. 680.
12. Войціховський А. В. Інформаційна безпека як складова системи національної безпеки (міжнародний і зарубіжний досвід). К: 2020. С. 33-38.
13. Гай-Нижник П. П. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики. «МП Леся», К: 2016. С. 586
14. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Дух і Літера, К: 2000. С. 600.
15. Горбатенко В. П. Політологічний енциклопедичний словник. Генеза, К: 2004. С. 736.
16. Горбуліна В. П. Світова гібридна війна: український фронт : монографія НІСД, К: 2017. С. 496.
17. Гордієнко, С. Г., Державна безпека України в сучасних умовах: проблеми компетенції державних органів. Інформація і право 2 (37) К: 2021. С. 81-92.
18. Гошовська В. Парламентаризм як особлива система публічного управління в контексті сучасних глобалізаційних викликів. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього: матеріали міжнар. наук. – практ. конф. (Київ, 7-8 червня 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ: ННІ ПУДС КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. С. 11-12. <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/316/files/dbca2488-6b24-4608-9db6-0931798c158b.pdf>

19. Давиденко В. І. Курганевич В.П. Сучасні тенденції міждержавного протиборства та стратегії державного реагування на загрози територіальній цілісності України. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». № 9. К: 2019. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1119>
20. Давиденко О.Г. Державне управління системою профілактики та протидії загрозам суспільно-політичній стабільності України: теоретичний аспект: дис. ... канд. наук з держ. упр. НАДУ. К: 2021, С. 286.
21. Даниленко Л.І., Шемчук А.В. Суб'єкти забезпечення політичної безпеки України: повноваження та особливості діяльності. Актуальні питання у сучасній науці. Випуск № 7(13) 2023. С. 871-882. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/7099/7139>[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7\(13\)-871-882](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-7(13)-871-882)
22. Декларація Незалежності Сполучених Штатів Америк: трактат URL: http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/S.\America/XVIII/1760-1780/Deklac_nezavisim/text.phtml?id=4684.
23. Історія вчень про державу і право: підручник. Право. Х:2009 С. 256.
24. Ключко, О. М. Національна безпека: український вимір. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління 2. К: 2022. С. 66-75.
25. Кононенко В. П., Новікова Л. В., Копицька П. О. Політика міжнародних організацій з питань інформаційної безпеки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право 65 К: 2021. С. 353-358.
26. Косілова О. В. Політична безпека в системі національної безпеки України. Правова інформатика 1 К: 2011. С. 72-78.
27. Ліпкан В. А. Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України. К: 2008. С. 34.

28. Орел М. Г. Політична безпека як складова національної безпеки: теоретичний аспект. Науковий часопис Академії національної безпеки 1 К: 2018. С. 22-34.
29. Осьодло В.І., Будагьянц Л.М. Соціально-філософські та психологічні аспекти сучасних війн: монографія. Видавничий дім «ЕртЕк», К: 2018. С. 408.
30. Павлютін Ю. М. Політична безпека в системі заходів із забезпечення національної безпеки України. К: 2020. С. 132-139.
31. Перепелиця Г.М. Асиметричні міжнародні відносини Видавничий дім «Стилос», К: 2005. С. 555.
32. Перепелиця Г.М. Україна – Росія: війна в умовах існування: монографія. Стилос, К: 2017. С. 880.
33. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
34. Ребкало В. К., Шахов В. М. Політична стабільність і політична безпека: характер та механізми взаємозв'язку. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України 3. К: 2011. С. 159-169.
35. Розумний М.М. Виклики національного самовизначення: монографія. НІСД, К: 2016. С. 196.
36. Ситник Г. П. Державне управління національною безпекою України : монографія. Вид-во НАДУ, К: 2004. С. 408.
37. Стратегія і тактика гібридних війн в контексті військової агресії Росії проти України. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/gibrid-war/>

38. Шевченко М. М. Базова модель загроз державному суверенітету та територіальній цілісності України в умовах гібридної війни. Виклики і загрози національній безпеці в умовах гібридної війни: матеріали кафедр. наук.-практ. семінару (Київ, 27 квіт. 2017 р.). НАДУ, К: 2017. С. 45-48.
39. Шевченко М. М. Моделі дестабілізації суспільно-політичної та економічної систем на прикладі пострадянських країн. Воєнно-історичний вісник № 3. К: 2013. С. 80-87.
40. Шевченко М. М. Модель регіональної дезінтеграції держави як складова комплексної моделі державного реагування на загрози національній безпеці. Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. №2. К: 2014. С. 26-35.
41. Шевченко М. М. Поняття «технологія державного реагування на загрози дестабілізації суспільно-політичної системи» та її складові. Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. К: 2016. С. 82-95.
42. Шевченко М. М. Феноменологія воєнно-політичного конфлікту. Virtus № 26. К: 2018. С. 38-42.
43. Шевченко М. М. Філософсько-методологічні засади державно-управлінської діяльності щодо забезпечення суспільно-політичної стабільності. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. К: 2017 С. 103-111.
44. Huntington S. P. The Clash of Civilizations and the Remakink of World Order N. Y. : 1996. P. 368.
45. Kaufman D. US National Security: A Framework for Analysis / D. Kaufman, J. Mc Kitrick, T. Leney. – Lexington, MA. “Lexington Books”, N. Y. : 1985.
46. Munich Security Report 2016. Boundless Crises, Reckless Spoilers, Helpless Guardians N. Y. : 2016. URL: file:///D:/MunichSecurityReport2016.pdf.

47. The Insecurity Dilemma: National, Regime and State Securities in the Third World / edited by Brian L. Job. London: 1992. P. 257.

МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ І ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

